

ARBEIDERE OG UNDERTRYKTE I ALLE LAND, FORÉN DERE!
ALLE REAKSJONÆRE ER PAPIRTIGRE!

KLASSEKAMPEN

MARXISTISK-LENINISTISK
ARBEIDER AVIS

KR.1

nr.2 mars 1969

MOMSEN SKAL SUBSIDIERE KAPITALISTENE ARBETIDSFOLK MÅ BETALE!

Forslaget om nye skatteregler, lagt fram av regjeringen i Odelstingsproposisjon nr. 17 og utarbeidet etter Sandbergkomiteens innstilling, vil bety økt utbytting av hele det arbeidende folk. Regjeringa går inn for å senke de direkte skatter fra personer med 1861 mill. kr., lettelsener som vesentlig vil tilfalle folk i de høyeste inntektsklasser på grunn av at proposisjonssatsene blir satt ned. Eksempel:

En familie i klasse 5, med tre barn under 16 år (som får den lovpriste fordelingen av økt barnetrygd) og ei inntekt på 25000 kr. vil til sammen få en reduksjon i direkte skatt på 1783,- kr. Mens en familie i samme situasjon med 200.000 i inntekt vil få en reduksjon på i alt 23.162,- kr.

Denne tendensen, hentet fra regjeringas forslag, understrekes ytterligere i proposisjonen s. 21:

"Likeledes vil tiltak med sikte på å dempe den sterke progressivitet i vårt skattesystem nødvendigvis gi seg utslag i en skattelettelse for de høyere inntekter."

Formueskatten fra personer skal senkes med 89 mill. kr. Det er denne reduksjon i den direkte skatt det offentlige så skal ta inn igjen ved å øke avgiften på forbruksvarer gjennom et "merverdisystem".

Den avgiftspliktige del av det private forbruk økes fra 65 til 72% av samla forbruk. Merverdiavgiften settes til 20% mot den nåværende omsetningsavgift på 13,64%. Dette vil etter regjeringas egne beregninger føre til en gjennomsnittelig prisøkning på 5,8%, og ei samla økning i indirekte skatt på 2 milliarder kr.

De som rammes av denne forbruksskatten blir vanlige lønsmottakere, skoleelever og studenter som lever på lån og tryggede foruten småbrukere og fiskere, da disse gruppene må forbruke hele sin inntekt for å dekke daglige livsnødvendigheter som mat, hus, klær, brensel etc. Det vil bare bli de høyeste inntektsklasser som kan unndra seg skatt, da de ikke har behov for å forbruke hele inntekta. De tidligere tall som viste ulikheten mellom inntektsklasser vil derfor slå ut enda mer til fordel for høytløtsgruppene.

Det man i realiteten gjør er å gi litt ut til lønsmottakerne med ei hand, mens skattebyrden totalt sett øker kraftig.. Sandbergkomiteen sier da også sjøl i innstillinga s. 228:

"Så sett fra den enkelte skatteyrs synspunkt er det tilsynelatende fordeler forbundet med indirekte skatter. De indirekte skatter er inkludert i den pris som forlanges for en vare eller tjenestetelse og registreres ofte ikke av e-taleren som skatt." (Våre uthevninger).

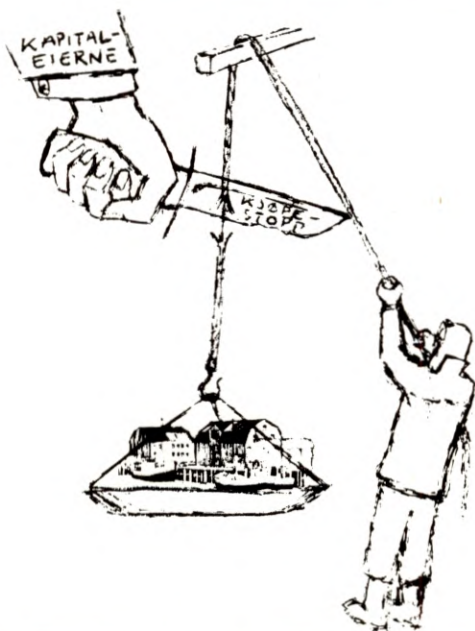
De høyeste inntekter får lettelsener samtidig som lønsmottakerne får tilsynelatende fordeler, hvilket innebærer at utbyttinga øker mest mulig umerkelig.

Endel av disse åpenbare fakta om regjeringas forslag har blitt slått fast i artikler og uttalelser fra en rekke sosialdemokrater, det være seg innen AP eller SF, og de krever bedre kompensasjon og et rettferdig skattesystem. Men siden de ser på det som et uheldig utforma forslag med politisk "slagside"

FORTSETTES s. 8

Fra krise til KATASTROFE for fiskeribefolkninga

Det er nå ett år sia krisa i fiskerinæringa for alvor blei så åpen og synlig at ordet krise kom i bruk - også i borgerligepresse og massemedia. Det var nemlig under fjorårets Lofotfiske at kjøpestopp gjorde seg gjeldende på en slik måte at størstedelen av fiskeflåten blei tvunget til landligge.

Det året som har gått etter dette har ikke brakt forbedringer i fiskernes og fiskeriarbeidernes situasjon. Tvert imot har krisa blitt verre og verre i løpet av det siste året. Og i Lofoten er situasjonen langt alvorligere enn i fjor. Også borgerpressa kan snart begynne å ta i bruk ordet katastrofe. Fiskerne og fiskeriarbeiderne har gjort det for lenge sia.

Av de vel 200 fisketilvirkerne i Lofoten som vanligvis driver oppkjøp av fisk i sesongen, er det bare nå omkring 30 som kjøper fisk. Og sjøl disse 30 tilvirkerne driver et svært begrensa oppkjøp.

Sjøl om fangstmulighetene er store, er det altså ikke mulig å få levert fisken. Lofotfisket har nå vart i seks uker, og det er svært mange av fiskerne som i løpet av denne tida ikke engang har fått såpass store inntekter at de kan betale renter og avdrag på båt og bruk. Og hva skal de så leve av?

Samtidig som fiskernes situasjon på denne måten forverres, blir kampviljen sterkere og sterkere. Søndag 23. februar samla nærmere 500 fiskere seg til et massemøte i Henningsvær for å drøfte den situasjon en står overfor. Møtet satte bl.a. fram krav om garantiordning for

FORTSETTES s. 9

klipp og kommentar klipp og kommentar

MENINGSFYLT SAMARBEID

KLASSEKAMPEN klargjorde i siste nummer at AUF er en småborgerlig sekt. Trass alle tilsynelatende "radikale" vedtak på siste landsmøte, er kampen innen organisasjonen nå avgjort, og ærlige revolusjonære bryter nå med organisasjonen på grunn av landsmøtet.

En viss formann i NKP har i midlertid et annet syn på saken. Reidar T. Larsen var tilstede under en del av landsmøtet, og skriver seinere i en lederartikkel i Friheten (nr. 4 - 1969):

"Problemstillingene var klare og konsise. De påviste det kapitalistiske systems ansvar for sulten i verden, for krig undertrykkelse og terror, men også for det manglende demokrati i vårt eget samfunn og viste sosialismen som løsning. Angrepene på Arbeiderpartiets ledere var direkte harde." Nøyaktig slik er småborgerens analyse. Fascinert av fraser, talemåter og "problemstillinger". Helheten har han intet øye for. For hvilken "sosialistisk løsning" anviste AUF's landsmøte? Stem DNA! Ja til arbeiderfientlig politikk! Reidar Larsen konkluderte sin hyldest til denne småborgerlige sekta med at: "Nå gjelder det å føre de sosialistiske krefter i arbeiderbevegelsen sammen til et meningsfylt samarbeid!"

Nå kan enhver se hvilken "sosialister" NKP-formannen ønsker å samarbeide med. Revolusjonære kommunister innen- og utenfor sitt parti avviser han som "gamle sekterister" og "Fraserevolusjonære" på "vei mot søplehaugen", mens småborgere oppheves til "sosialister".

"Vis meg dine venner, så skal jeg si deg hvem du er", heter et gammelt ordtak. Reidar T. Larsen har vist oss sine venner, og vi vet hvem han er!

Mao Tse-tungs verker i utvalg har lenge vært tilgjengelig på norsk. En har såleis hatt tilgang på de viktigste arbeidene hans fram til 1949. Den norske 5-bindsutgaven av utvalgte verker har imidlertid hatt flere svakheter med hensyn til f.eks. dårlig oversettelse og klossete språkføring. Men utenom sitatboka og enkelte andre småhefter har det vært smått med norske utgaver av viktige, seinere artikler. Oslo Bok- og Papirhandel har nå gitt ut norsk oversettelse av Mao Tse-tungs "Om den korrekte behandling av motsetninger i folket". Boka bygger på en tale som Mao holdt i 1957, og oversettelsen er basert på Pekingutgaven fra 1966.

Lenin har understreka at "konkret analyse av den konkrete virkelighet er marxismens levende sjel". Den revolusjonære arbeiderbevegelsens store ledere og praktiskere har gjennom sine analyser og undersøkelser av det kapitalistiske samfunnet gitt arbeiderklassen og folkene i hele verden ei enhetlig rettleiing til handling. De allmenne og generelle erfaringene fra mer enn 100 års klassekamp er summert opp i marxismen-leninismen, Mao Tse-tungs tenkning. Denne ideologien, som er herda og utvikla gjennom arbeiderklassens revolusjonære kamp, gir oss det kart og kompass vi trenger for å studere og trenge inn i de samfunnsmessige, dvs. de økonomiske betingelsene for borgerskapets herredømme og dermed også hvordan dette herredømmet knuses. Videre hvordan arbeiderklassen og det arbeidende folket oppretter sin makt, proletariatets diktatur, for å bygge sosialismen og avskaffe utbyttinga. Men marxismen-leninismen må ikke betraktes som et dogme, som ukritisk omplantes til våre egne samfunnsmessige forhold. Dogmatisk etterplating tjener ikke den sosialistiske revolusjonen. Vår oppgave er derfor å tillømpe arbeiderklassen og de undertrykte folks allmenne og

Sosialistisk Folkepartis landsmøte førte til et brudd med Sosialistisk Ungdomsforbund og med venstregrupperinger i partiet. Samtidig valgtelandsmøte en formann som står utbryterne nær i mange spørsmål. Torolv Solheims kandidatur ble av en enstemmig valgkomite lansert blant annet med de begrunnelse at han kunne stå som en forsonende figur utad i forhold til venstrefløyen som hadde forlatt møtet. Solheim gav selv uttrykk for hvor hans sympatier var på en pressekonferanse etter landsmøtet, hvor han erklærte at han hadde stått uavhengig av det synet på SUF som hadde gjort seg gjeldende i det "gamle" sentralstyret. Prisiipielt kunne han ha godtatt kravet fra SUF om å være SF's ungdomsorganisasjon, men dette var ikke politisk mulig, sa Solheim. (Dagbladet 10. febr.-69)

-Men ekstremistene i SUF har jeg ikke et ord usnakket. Mot den fløyen vil det ikke med min gode vilje bli bygd bru. Tvert imot. Jeg har sant og si aldri hatt synderlig stor respekt og sympati for den klikken, og den siste resten forsvant på SF-landsmøtet. (Den nye SF-formannen, Torolv Solheim i intervju med VG, 15. febr. 1969)

-Er den nye formannen, Torolv Solheim, også medregnet i den harde kjerne på høyrefløyen? -Ja. Riktignok pretenderte han før og under landsmøtet at han gikk inn for samarbeid med SUF, men han er den som har skuffet oss mest. Han har stått med ett bein i begge leirer. Han har lurt oss. (Berit Pettersen, tidl. medl. av sentralstyret i in-

tervju med Arbeiderbladet). Skall en være med i et slikt parti, kan en like godt stå tilsluttet det store sosialdemokratiske partiet. (Berit Pettersen til Arbeiderbladet) -Den revolusjonære bølge som går over Europa kan ikke stoppes av SF. (Kjell Landmark, tidl. varammann til sentralstyret). -Partiets rekrutteringsproblem ble løst gjennom vedtaket om å opprette egne SF-ungdomsgrupper - og politisk la dette landsmøtet grunnlag for å reise noe av den idealitet, entusiasme og evne til politisk nytenkning som en gang gjorde SF til partiet i framgang.

Politisk tok landsmøtet også et skritt til venstre; SUF's påstand om det motsatte faller på sin egen urimelighet når en leser den prinsippklaring som ble enstemmig vedtatt. (Leiar i Orientering). -Opportunismen tar tilslutt alltid retning høyre. (Helge Krog). -Stortinget er bare ett av maktsentraene i samfunnet. Viktige avgjørelser som bestemmer folkslivsvilkår i vårt samfunn blir tatt andre steder. Derfor må kampen om makt i samfunnet føres overalt der makt blir utøvd - i bedriftene, organisasjonene, utdanningsvesenet, lokalsamfunnet osv.

Partiet som skal samordne kampen mot det kapitalistiske samfunnet må utvikle sin strategi i samsvar med denne erkjennelse, og må bygge opp en partiorganisasjon som også kan organisere og lede kampen om maktposisjoner i samfunnet. Sju års aktiv virksomhet av SF i norsk politikk har grunnlaget for å løse sentrale oppgaver også

utenomparlamentariske framstøt. (Frå prinsippfråsegn vedteken på SF-landsmøtet). Forutan sentralstyremedlemmer, komite-medlemmer og observatører var det 66 valde utsendingar som gjekk i protest frå landsmøtet. 14 av desse var SUF-medlemmer. Av dei 66 var det 22 som gjekk tilbake til landsmøtet ut frå ei vurdering av mandata frå sine lag. Like fullt uttalar Berge Furre til Orientering: "Storparten av dei som gjekk og ikkje kom tilbake var SUF-medlemmer". 14 av 44 ar altså "storparten".

Redaktør Kjell Cordtsen går på leiarplass enda lenger. I det (for låge) talet hans på utsendingar som gjekk tek han med både gjester og sentralstyremedlemmer så det berre blir att "en liten håndfull" valde utsendingar. Også her ser vi det! Sanninga er revolusjonær og Orientering vågar ikkje sjå sanninga i auge.

-Skal det bli noen revolusjon, må det finnes et revolusjonært parti. Uten et revolusjonært parti, uten et parti som bygger på den marxistisk-leninistiske revolusjonære teori og som er av marxistisk-leninistisk revolusjonær type, er det umulig å lede arbeiderklassen og de brede folkemassene i kampen for å knuse imperialismen og dens lakeier. Mao Tse-tung.

-Et parti som leder en stor revolusjonær bevegelse, kan ikke vinne seier uten å beherske en revolusjonær teori, uansett å være i besittelse av kunnskaper i historie, uten grundig forståelse av den praktiske bevegelsen. Mao Tse-tung.

SF etter landsmøtet

Pampelønn

Etter de nye lønssatsene (gjelder fra 1/1 1969) har de sentrale tillitsmenn i AUF følgende lønninger:

Formann	kr 41.050.00
Sekretær	kr 41.050.00
Faglig leder	kr 38.555.00
Skoleleder	kr 30.000.00
Redaktør av	
Fritt Lag	kr 30.000.00

I diettenger (kost og losji) utbetales kr 85.00 pr. dag.

Faglig leder og skoleleder må reise minst 200 dager i året, mens det ikke er spesifiserte krav til formannens reisevirksomhet. Legger man diettpengene til faglig leders og skoleleders faste lønn, kommer man opp i henholdsvis 55.555.00 kr og 47.000.00 kr. For formannen vil vel den totale lønna variere noe. Den forrige, Ola Teigen, hadde i tillegg tli formannsjobben, ei rekke andre lønnete tillitsverv, bl.a. i Statens Ungdoms- og Idrettsråd, og han er varammann til Stortinget.

I 1968 betalte AUF ut over 240.000 kroner i lønninger. Etter denne oversikten over de små sosialdemokratenes økonomiske status, er det ikke å undre seg over at de ikke ser det som sin oppgave å kjempe for vanlige lønnstakeres interesser.

Kveldskurs

Oslo og Akershus distrikt av NKP har satt igang et viktig kveldskurs med særlig vekt på de faglige spørsmål. Felles for emnene som omhandles er at de utgjør en flengende kritikk av LO-ledelsens klasse-samarbeid og de sosialdemokratiske lederes historiske rolle som borgerskapets agenter innenfor arbeiderbevegelsen. Spørsmålet om hvordan arbeiderklassen kan forandre klasse-samarbeidslinja med klasse-kampinja blir også tatt opp og et av emnene er fagopposisjonen. Det fullstendige program for kurset ser slik ut: 1. Sosialdemokratiet som borgerskapets agenter i arbeiderbevegelsen. 2. LO - et underbruk av sosialdemokratiet. Foreleser: Kolbjørn Harbu. 3. Fagopposisjonen. Foreleser: Hans Borgen. 4. Enhetsspørsmålet. Foreleser: Kjell Hovden. 5. Lover og avtaler i fagorganisasjonen. Foreleser: Olaf Minothi. 6. Økonomisk demokrati. Foreleser: Wilfred Hagen.

Kurset holdes hver tirsdag kl. 19.00 i Grønlandsleiret 39, 3. etg., og er åpnet for alle interesserte. Kursavgift er kr. 10,-.

KLASSEKAMPEN

Marxistisk-leninistisk arbeideravis

Tveita postkontor, Oslo 6.
Postgiro nr. 2066 99.

Abonnementspriser: Kr. 15,00 pr. år (sv. kr. 12,00).
Gruppeabonnement: Kr. 60,00 pr. år for 5 eks. Kr. 110,00 pr. år for 10 eks.

KLASSEKAMPEN gis ut av ei gruppe marxist-leninister, og kommer foreløpig ut en gang i måneden.

Redaktører og ansvarlige utgivere:
ANDERS M. ANDERSEN
FINN AASHEIM

Mao om motsigelser i folket

generelle erfaringer, dvs. at tillempe marxismen-leninismen, Mao Tse-tungs tenkning for å kunne utvikle vår kamp mot kapitalisme og for sosialisme. Å fornekte arbeiderklassens ideologi, summert opp i Mao Tse-tungs tenkning, er å ville sette seg sjøl tilbake i "steinalderen". Å fornekte arbeiderklassens generelle erfaringer er småborgerlig opportunisme, som tjener kapitalherredømmet - ikke arbeiderklassen.

I "Om den korrekte behandling av motsetninger i folket" undersøker Mao viktige problemer med hensyn til utviklinga av sosialismen i Kina. Gjennom systematisk, konkret analyse ved hjelp av den materialistiske dialektikken, beriker Mao den marxistisk-leninistiske teorien og hever den opp på et nytt nivå. På denne måten blir dette arbeidet til hjelp ikke bare for løsninga av viktige problem i Kina, men for revolusjonære i hele verden.

Hva er så den dialektiske materialismen? - Kort kan vi si at den dialektiske materialismen er marxismen-leninismens verdensanskuelse. Videre. Den dialektiske materialismen er læra om de mest grunnleggende bevegelses- og utviklingslover i naturen, samfunnet og menneskenes tenkning. Den dialektiske materialismen understreker at ulike fenomen og foreteelser utvikler seg gjennom indre motsetninger og kampen mellom disse. Eksempel: En krig er en foreteelse der ulike motsetninger er i kamp med hverandre og driver krigens utvikling framover. En krig består av angrep og forsvar. Disse to ulike sidene er en forutsetning for hverandre, de betinger hverandre, og utgjør

foreteelsen krig. Men samtidig er de i stadig kamp med hverandre og driver utviklinga av krigen framover. Videre. Forsvar uten angrep er utenkelig, likeledes seier uten nederlag. Et annet eksempel er dette: De to motsatte kreftene, arbeiderklassen og borgerskapet utgjør en motsigelse - uten lønnsarbeidere kan det ikke eksistere kapitalister. Det er kampen mellom fisse motsetningene, klassekampen, som driver utviklinga av samfunnet framover. Erkjennelsen av dialektikken er derfor grunnleggende i den revolusjonære kampen. Mao Tse-tungs videreutvikling av den materialistiske dialektikken er av meget stor praktisk betydning. Hans utgangspunkt er dette:

Det fins to forskjellige slags motsetninger, nemlig antagonistiske (uforsonlige) og ikke-antagonistiske motsetninger. Dette betyr dermed at de ulike motsetningene trenger forskjellige løsninger. Motsetningene mellom arbeiderklassen og borgerskapet er antagonistiske, og kan bare løses gjennom den sosialistiske revolusjon. Motsetningene i folket derimot er ikke-antagonistiske og krever såleis en annen behandling. "Å tro at det ikke lenger finnes ... motsetninger innenfor vårt folk, er en naiv tanke som ikke stemmer med den objektive virkelighet. Vi står overfor to typer sosiale motsetninger - dem vi finner mellom oss selv og fienden og dem innen folket selv. De to er av toalt forskjellige natur". (s. 5)

Formann Mao peker her på meget viktige saker når det gjelder utviklinga av sosialismen. Nemlig hvordan en skal unngå gjenoppretting av

kapitalismen - hvordan klassekampen arter seg under oppbygginga av sosialismen. Mao behandler derfor inngående spørsmålet om hvordan en skal undertrykke og forhindre kontrarevolusjon. "Når det gjelder spørsmålet om å bekjempe de kontrarevolusjonære, så er det et spørsmål om kamp mellom oss sjøl og fienden, en motsetning mellom oss og fienden". (s. 15)

Mao understreker her hvor viktig det er å skille mellom motsetninger mellom folket og fienden på den ene sida og innafor folket på den andre. Videre at disse ulike motsetningene krever forskjellige metoder til løsning. Formann Mao gir derfor i denne artikkelen ei klar og presis utgreiing om nødvendigheten av å utvikle det proletære diktaturet, som betyr demokrati for folket samtidig som en undertrykker kontrarevolusjonære krefter.

Mao behandler i denne sammenheng ei rekke viktige spørsmål: Kinas veg til industrialisering, om de nasjonale minoriteter, om de intellektuelle for å nevne noe.

Som konklusjon kan en si at "Om den korrekte behandling av motsetninger i folket" er et marxistisk dokument av uvurderlig betydning for verdens revolusjonære. Ikke minst som ei oppsummering av Mao Tse-tungs geniale utvikling av den materialistiske dialektikken, er dette en viktig artikkel. Når det gjelder oversettelsen, virker denne grei, men prisen kunne med fordel vært lavere. Det er videre å håpe at denne utgivelsen blir fulgt opp med andre viktige artikler av Mao Tse-tung på norsk.

Parti for arbeidsfolk ?

Er SF et parti for arbeidsfolk ? Ledelsen, med Berge Furre, Torolv Solheim og Finn Gustavsen i spissen hevder det. Men i vår har ungdomsorganisasjonen SUF brutt med SF, og over 70 gikk fra landsmøtet i protest. De sa at "SF er ikke lengre noe tjenlig redskap for atbeiderklassen." Hvem har rett ?

Skal vi vurdere en bevegelse, må vi se åssen den har oppstått, og hvilken historiske utvikling den har gjennomgått. Vi må vurdere dens politikk og klassekarakter, og se hvilken rolle den spiller i klassekampen. På den måten kan vi veie godt mot dårlig , og finne svaret : For eller mot arbeidsfolk ?

Tida er nå inne til å foreta en slik analyse av SF, dets klassekarakter og funksjon, for å se hvilken stilling revolusjonære arbeidere bør ta til partiet.

SFs røtter.

SF blei stifta våren 1961. Den direkte årsaka var at ei gruppe rundt bladet "Orientering", som hadde vært en slags venstresosialdemokratisk opposisjon innen DNA, blei ekskludert. Denne gruppa var neppe særlig stor, men kontrollen over avisa stilte den i en særlig posisjon. Derfor blei den kjernen SF blei bygd opp rundt.

Det nye partiet fikk grobunn fordi antikommunismen i vesten på denne tida blei mer "liberal". Samtidig var det et oppsving i kampen mot imperialismen og i den progressive bevegelsen. Liberaliseringa kom av at revisjonistene hadde tatt makta i Sovjet-unionen. Fra å være verdens folks store leder og USA-imperialismens argeste motstander, blei Sovjet nå alliert med og haleheng til USA-imperialismen. Den "kalde krigen" mot den tidligere sosialistiske gruppa av stater med Sovjet-unionen i spissen begynte å gå i glemmeboka. Dette reiv bort grunnlaget for McCarthyismen, som hadde vært svært sterk o Norge i 50-åra (McCarthyisme : amerikansk fashistisk bevegelse, sterkt antikommunistisk og anti-sovjetisk, støtta av alle vestlige regjeringer etter 1945).

Nå blei det algrinske folkets frihetskamp, den Cubanske revolusjon osv. viktige eksempler. De inspirerte også Europas folk. Men oppsvingets fremste uttrykk i vesten på denne tida var bevegelsen mot atomvåpen. Denne bevegelsen hadde progressiv betydning for sin tid. Den mobiliserte store masser til kamp, ikke minst unge mennesker som aldri før hadde vært politisk aktive. Særlig en venstrefløy ga bevegelsen både antimilitaristisk og antiimperialistisk karakter, forsåvidt som den retta seg mot det militære, mot imperialistiske militærallianser (NATO) og USAs atomutpressingstaktikk.

Men samtidig hadde den også svake sider : en sterk tendens til å bli upolitisk (eller "overpolitisk") og pasifistisk. Atomvåpen blei ikke sett på som en trussel i imperialismens hender, men som en slags abstrakt trussel i seg sjøl – det blei snakka om "total utslettelse" ved "et uhell", som om det hele var et teknisk spørsmål.

Dette at atomprotesten blei heva over klassekampen gjorde også at mange vendte seg mot den nødvendige utviklinga av atomvåpen til sjølforsvar, som det skjedde i Sovjetunionen i 40-åra og i Kina i 60-åra. Uten slike våpen hadde USA-imperialismen med sikkerhet bomba både de sosialistiske landa og mange områder som var i opprør, f.eks. Vietnam idag. Isteden blei anti-atombevægelsen etterhvert brukt som heiangang for USAs og Sovjetrevisjonistenes reaksjonære forslag om et atom-monopol. Det blei kalt "ikke-spredning" at disse to, i dag allierte imperialistiske stormakter, skulle ha kontrollen med atomvåpen alene, og bruke dem til internasjonal utpressing som de sjøl ville.

Såleis ser vi at bevegelsen mot atomvåpen ikke bare hadde en viktig progressiv side, men også inneholdt sterke reaksjonære drag. Atomprotestbevegelsen og de folka den mobiliserte blei sugd opp av SF, og prega politikken. Derfor overtok SF denne bevegelsens svakheter fra starten av.

Annen "næring"for SF var folk som gjennom en årrekke hadde stått på venstresida i DNA, og folk som ikke hadde noen politisk skolering, men for første gang blei politisk aktive. Mange hadde også falt av NKP under de store stormene reaksjonen piska opp i 40- og 50-åra. Det var folk som var satt ut under NKPs nødvendige oppgjør med Furubotn-gruppa, andre som forlot NKP på grunn av hetsen under Ungarn-krisa osv. Mange var intellektuelle av "kulturradika" legning.

Medlemsmassenes politikk.

Alt det SF tok opp i seg, på godt og vondt, ga partiets politikk sitt preg av likt og ulikt, hummer og kanari.

Siden SF var (blant annet!) en ekskludert venstrefløy fra DNA, både SF på noen få områder et "omvendt speilbilde"(en blind negasjon) av DNA. Store og viktige deler av medlemsmasse-

ARBEIDERKLASSEN trenger et revolusjonært PARTI

Kommentar til bruddet i SF.

ne var sterkt anti-sosialdemokratiske, mot classesamarbeid, halehengspolitikk og støtte til DNA. SF var anti-DNA i utenriks- og forsvars-politikken: mot NATO og EEC, mot USA og Vest-Tyskland. Alt militært blei blankt avvist – noen var "gammelpasifister", andre mente at "intet forsvar er mulig i atomalderen eller var mot militarismen.

Organisatorisk blei DNAs byråkratiske sentralisme – dvs. udemokratisk og byråkratisk arbeidsmåte – "speilt av" (negert) i SFs liberalisme og ultrademokrati. "Ingen hindringer, gjør hva du vil". Enhver kunne bli medlem, ingen kunne ekskluderes, uansett hva man gjorde. Det var bare såvidt man kunne suspenderes fra tillitsvern. Var det slik ? I hvertfall i følge vedtektene. I virkeligheten betydde "ultrademokratiet" at også ledelsen mye gjorde det den sjøl ville – f.eks. stortings-gruppa . På bunnen herska derfor den liberalistiske frihet – samtidig som de ledende organene fatta vedtak som i DNA, på byråkratisk-sentralistisk måte.

SF blei aldri enhetlig. Det var en front mellom forskjellige retninger, og omfatta både reine borgerligpasifister og forskjellige slags sosialister. Det fantes til og med folk som sa de ikke var for sosialismen, men bare var med på grunn av fredssaken.

Partiet kunne derfor ikke skape noen slags "sosialisme" som var et resultat med et oppgjør med reformistiske dogmer. Ideologien blei venstresosialdemokratisk. Sosialismen skulle oppnås "fredelig og parlamentarisk". Fra starten fantes det en sterk og ofte åpent uttrykt antikommunisme. Denne retta seg mot revolusjonære i Norge, men også mot den sosialistiske leiren: slutten på "den kalde krigen" blei forklart med et "Sovjet var en gang farlig, men nå er Sovjet fredspolitikk". Samarbeidet med USA blei skamrøst, og FN, som USA og Sovjet brukte som felles verdenspoliti mot folkene i Congo og Palestina, blei skjønnmalt som "fredsskapende instrument".

Det fantes slett innen linje når det gjaldt faglig politikk, politiskpolitikk og andre saker som gjaldt norske arbeidsfolks konkrete problemer. Avgjørende for dette var det sterke innslaget av "kulturradikale" intellektuelle, som ikke visste hvor skoen trykket og ikke skjønte at norsk innenrikspolitikk var særlig vesentlig. Her var SF fra starten av altså slett ikke noe alternativ til DNA.

Medlemsmassenes sammensetning og klassekarakter.

Fra starten gjorde sammensetninga av medlemsmassene SF til et i bunn og grunn småborgerlig parti. Denne klassekarakteren har SF beholdt siden.

Småborgerskap er i marxistisk uttrykksmåte det skikket stort sett som ernærer seg ved eget arbeid (og altså ikke utbytter andre i særlig grad), men som helt eller delvis eier sine egne produksjonsmidler og derfor ikke er eien-domsløs. (dvs. proletar, lønnsarbeider) Det omfatter den lille forretningsmannen som står i sin egen butikk, den lille sjølstendige håndverkeren, småbrukeren osv. I tillegg må vi regne med det aller laveste laget av pampere og byråkrater i staten, industrien og de sosialdemokratiske kontrollerte "arbeider"-organisasjonene. De siste er sjøl lønnsarbeidere, og i virkeligheten verken store eller mektige.

Men de representerer de store og mektiges interesser overfor arbeiderne, og kommer ofte i sterk motsetning til dem.

Småborgerskapet "faller mellom to stoler" (proletariat og monopolkapital). Det vil lett vakle sterkt fram og tilbake og kommer i motsetning til seg sjøl. På den sida står kioskeierens drøm om å "drive seg opp", småbrukerens ønske om å utvide garden og bli storbonde osv. På den andre sida står det faktum at de begge ofte blir stadig sterkere utbytta: kioskeierens gjeld øker stadig, småbrukeren blir drevet fra jorda og til slutt lønns-slave i industrien inne i byen.

Dette gir utslag til begge sider: småborgeren kan bli narret til å bli høyreman og fascist, og "hyle med de store" for å få gull og grønne skoger. Eller han kan innse hvor hans interesser ligger, slutte seg sammen med resten av det arbeidende folket og tilmed bli kommunist og revolusjonær. Begge deler ser vi i Norge. Mens de små forretningsfolka ofte går med de mest reaksjonære laga, har småbrukere og fiskere hørt til de aller mest progressive.

Småborgerliggjorte lag i pro-

letariatet oppstår ved at overklassen bevisst sprer småborgerlig innflytelse i noen deler av arbeiderklassen, for å gjøre arbeiderne vaklende og usikre liksom småborgerskapet, og splitte noen av, sette dem i motsetning til resten av det arbeidende folket. Sjøl den laveste funksjonær, han som i motsetning til direktøren (en "funksjonær" på overklasselønn) hører til arbeiderklassen, blir skilt ut fra andre arbeidere. Overklassen prøver å narre ham med privilegier (fordeler) og framfor alt kan han avansere – teoretisk helt opp til sjefsadelen. All slags konkurranse-, streber- og klatrementalitet er slik småborgerlig gift som nettopp skal svekke solidariteten arbeiderne imellom. Man skal ikke kjempe, men smiske og sno seg for å bli "opphøyet" – "adlet" til overklassen.

SF's liberalistiske organisasjon, dets "sosialistiske" program som likevel forespeilte "fredelig og parlamentarisk vei til sosialisme", osv. måtte nettopp tiltale lag som vaklet mellom sosialisme og borgerlighet. Derfor blei grunnorganisasjonene sterkt prega av småborgerskap og småborgerliggjorte arbeidere. Dette gjaldt ikke de beste og politisk stødigste delene av småborgerskapet, som fiskere og småbrukere. Den typiske SF-tillitsmann på grunnplanet var den lille akademikeren som kanskje før hadde støttet Dagbladet og Helge Seip, den liberale skolelæreren, funksjonæren osv. Innslaget av fagorganiserte var svakere, og småbyråkratene dominerte: dvs. det absolutt laveste laget av fagforeningspamper, formenn, anti-NATO tidsstudie-tillitsmenn.

Det småborgerlige blei styrka av mange medlemmer som før var a) venstresosialdemokrater som var mot DNA's nåværende høyrekurs, men som hadde gjort opp med gårdsdagens sosialdemokratiske skrøner (Nygårdsvold m. m.). Disse folka mente f. eks. at statsorrt som Jernverket i Mo i Rana er god sosialisme, og klandra Gerhardsen fordi han ikke bygde flere jernverk – dvs. utvida den statlige jernkraftigere. b) falt av NKP i 1949, 1950 osv. Sjøl om mange som falt av NKP i dag godt kan stå på et skikkelig standpunkt, må det stå klart at flertallet røyk ut fordi de lå til høyre (var for dårlige) for NKP – de gikk til høyre enda fortære enn NKP sjøl.

SF kom også til å trekke til seg virkelig proletære elementer fra arbeiderklassen. Dette gjaldt tilmed militanta fagforeningsfolk, av den sjeldne typen som står til ansvar for medlemmene i grunnorganisasjonene og ikke for pampene. Men disse dominerta aldri, de utforma f. eks. ikke SF's faglige "program". Dette er et stykke papir som inneholder den ganske lille pamps ideologi, hans religiøse drømmer (fostra av kapitalen og toppampene) om "industrielt demokrati" under kapitalismen osv. Den lille kulturradikale lektor og den lille tidsstudiemannen blei kaderen, sjøl om de aldri hadde makta helt eller rådde helt aleine.

Kunne SF's klassebevissthet "vekkes"?

Vi kommer nå til følgende spørsmål: hovedhinderet for revolusjonen i dag er at den norske arbeiderklassen har svært liten klassebevissthet. Det betyr at den ikke virkelig forstår nødvendigheten av å føre politisk kamp for sosialismen, og har liten tillit til sine egne krefter. Arbeidsfolk "skjøpper ikke vitسن" og "tror ikke det nytter". På den andre sida er de en undertrykt klasse, nå som før. Kapitalismens krise gjør sosialismen stadig mer nødvendig.

Hovedmotsigelsen i arbeiderklassens stilling er derfor mellom dens objektive interesser (sosialistisk revolusjon) og dens subjektive mangel på forståelse av dette. Dette er derfor også hovedmotsigelsen i SF's velgermasse. Undersøkelser viser at disse er arbeidere og arbeidsfolk, men de har likevel ennå illusjoner om parlamentarisme og "fredelig overgang". Krisa og kommunistene (marxist-leninistene) vil sammen overbevise dem om at de tar feil, og såleis løse motsigelsen.

Kunne motsetninga i SF's medlemsmasse løses like lett? Nei, for innflytelsen fra småborgerskapet og småborgerlig ideologi gjorde at en avgjørende del av SF's medlemsmasse ville være mer usikre og tilbakestående enn de mest framskredne arbeidere utenfor partiet, nå de kom til kamp. Det er lettere å forklare en jernarbeider at revolusjon er nødvendig enn en liberal SF-lektor. Arbeideren kjenner problemene på kroppen og er ikke i mange år blitt skolert i

reformisme. SF-småborgeren hører og så til det arbeidende folket, hans objektive interesser er ikke mot revolusjonen. Men på grunn av hans småborgerlige vakling og usikkerhet er det umulig for ham å gå i spissen og ta ledelsen under et oppsving. Av rein feighet måtte han stritte imot og kjempe, til andre gikk foran og slepte ham etter. SF-småborgeren kunne aldri lede, han måtte skyves til side for sjøl å ledes.

Sosialdemokratisk ledergruppe.

Folk fra Orienteringskretsen blei fra starten automatisk hovedtyngden i sentralstyret og stortingsgruppa. Disse folka hadde sin bakgrunn i DNA – i tillitsmannsapparat og i sosialdemokratisk studentmiljø.

De verste svakheter i medlemsmassen blei såleis gjentatt i forstørna form i ledergruppa. Medlemmene var byråkratiske reformister, intellektuelle uten interesse for faglig politikk, distriktspolitikk og andre "nære" problemer. Sjøl den praktiske erfaring som lå i å jobbe i grunnorganisasjonene mangla de, for de kom rett inn i toppen av partiet.

Politikken deres blei derfor aldri annet enn sosialdemokratisk. De kjempa seg imellom om stillinger, tillitsvern, plass på stortinget, om en plass i offentligheten, akkurat som andre borgerlige partiledere. Innenrikspolitisk klarte de aldri å skape noe alternativ til DNA. Stortingsgruppa til Gustavsen oppførte seg pent og parlamentarisk, det falt aldri Gustavsen inn å for eksempel offentliggjøre saker fra hemmelige stortingsforhandlinger. Borgerskapets spilleregler måtte overholdes. Han oppførte seg "ansvarlig" og stemte for lønnsnemnd.

Den reint borgerlige ledergruppa holdt SF tilbake fra første stund – Gustavsen og Furre var tilmed mot at SF blei stifta! Dens linje var tilnærming til DNA – noen meinte tilmed at SF måtte inn i DNA på lengre sikt. Representanter for denne linja snakket ganske lenge åpent om at "DNA er jo vårt egentlige moderparti, som vi skal radikaliser og så samle oss med." Andre gikk ikke så langt, og sa "bare" at SF skulle være "aktiv pådriver for DNA" (Finn Gustavsen i intervju med Kontrast, våren -68). Ved alle korsveger laga denne juntean alle slags komplotter og hemmelige planer, for å lure de anti-sosialdemokratiske i medlemsmassen og legge SF nærmere opp til . DNA.

Den levende delen av SF.

Når SF likevel levde og blei sterkere i mange år etter 1961, var det fordi partiet tross alle feil og svakheter, blei oppfatta som venstrealternativet i arbeiderbevegelsen. Tross alt meinte radikale medlemmer og tilhengere at SF lå lengst til venstre, den eneste opposisjonen til det bestående systemet. Flere ting skapte dette inntrykket: 1) NKPs opportunistiske høyrekurs, som var særlig ekstrem da Jørgen Vogt dominerte NKP-ledelsen. Vogt gikk åpent inn for classesamarbeid med DNA og likvidering av NKP, og våga å kalle dette "enhetsfrontsarbeid". Arbeidsfolks naturlige og berettigta ønske om enhetsfront – dvs. sams handling fra organisasjoner som sier seg å tilhøre arbeiderbevegelsen, på saker av avgjørende betydning for arbeidsfolk – blei misbrukt til å forsvare at man samarbeida med DNA (blant annet ved å trekke valglisten) sjøl om DNA støtta NATO, tvungen voldgift m. m. Derfor sto NKP fram som et parti som var for samarbeid med DNA-pampene, mens SF var mot .

2) DNAs sterke konkurranseforhold til SF. SF tok medlemmer og tilhengere som DNA trengte sårt for å holde på regjeringsmakta. Sjøl om den politiske avstanden til SF-ledergruppa var liten, fordømte DNA derfor SF voldsomt fra første dag. SF-medlemmene blei drevet mot venstre, og røde arbeidsfolk tenkte sjølsagt at "den fienden (pampene) angriper, er vi for".

3) Progressive, proletariske elementer i SF som stadig kjempa for å bevare SF og føre det videre, på tross av ledelsen og de småborgerlige blant medlemmene. Der det fantes aktivitet på grunnplanet, holdt disse folka den i gang. Gang på gang mobiliserte de flertall mot høyreledelsen på enkeltsaker, eller dreiv den på retrett ved å avsløre den. Slik opprettholdt venstrefolka i praksis SFs radikale alibi overfor arbeidsfolk.

De progressive kunne dra hele det småborgerlige lasset etter seg nettopp på grunn av den liberalistiske partistrukturen og den slappe arbeidsstilen. Ingen kunne hindre dem i å melde seg inn å ta over et lokallag. Den svake organisasjonsformen gjorde også at SF sentralt alltid mangla penger, bl.a. til reiser. Ikke før i "SF-aksjonen"’s dager fantes det så mye som 15 betalte funksjonærer i hele SF, inklusive stortingsgruppa og Orientering. Derfor kunne radikale drive laga som de ville, uten at sentralstyret hadde hverken legale eller økonomiske midler til å gripe inn. Slik var det i hvertfall utafør Oslo.

V.I. Lenin:

TAYLORSYSTEMET

menneskets slaveri under maskina

Redaktørens merknad:

Taylorssystemet var et av de første systemene for tidsstudier og vitenskapelig rasjonalisering av arbeidsplassene som kapitalismen tok i bruk. I denne artikkelen analyserer Lenin Taylorssystemet, og tar for seg det grunnleggende spørsmålet som alltid vil bli stilt ved rasjonaliseringstiltak: Fører ikke rasjonalisering til økt produktivitet, og med det flere goder for alle?

Lenin påviser at dette ikke er tilfelle. Rasjonaliseringa er i dagens samfunn et middel til å utbytte arbeiderklassen. Samtidig peker Lenin på at rasjonaliseringa i framtidens sosialistiske samfunn virkelig vil bli til fordel for arbeiderklassen, men først når den ikke lenger tjener kapitalismens behov.

Lenins artikkel er skrevet for over et halvt århundre siden, på et tidspunkt da den stadig mer rasjonelle utbyttinga av arbeidskraften som vi kjenner den idag, bare var i sin spede begynnelse. Idag er rasjonaliseringstiltaka langt mer effektivt lagt opp. For å dekke over rasjonaliseringas funksjon, har arbeidsgiverne fått toppskikket i fagbevegelsen til å gå inn for at arbeiderne sjøl skal stå for rasjonaliseringa, gjennom tidsstudietillitsmenn o.l. Detta bedrageriet fra sosialdemokratiets side er det viktig å avsløre. Og derfor er Lenins artikkel like aktuell idag som den var før den første verdenskrig.

Kapitalismen kan ikke stå stille et eneste øyeblikk. Den må alltid bevege seg framover. Konkurransen, som alltid er skarpest i en krisetid som den nåværende, krever oppfinnelsen av stadig nye midler for å redusere produksjonskostningene. Men kapitalens herredømme forvandler alle disse midlene til instrumenter for økt utbytting av arbeiderne.

Taylorssystemet er et av disse medlene.

Forkjemperne for dette systemet brukte nylig følgende framgangsmåte i Amerika. Ei lyspære ble festet til en arbeiders arm, arbeiderens bevegelser ble fotografert og pæras bevegelser studert. Noen bevegelser ble funnet "overflødige" og man fikk arbeideren til å unngå dem, dvs. til å arbeide mer intenst, unngå å tape et sekund til hvile.

Innredninga av nye fabrikkbygninger blir planlagt sånn at ikke et sekund vil gå tapt under leveringa av materialer til fabrikkene, i frakta fra et verksted til et annet, og i utsendelsen av de ferdige produktene.

Film brukes systematisk til å studere arbeidet til de beste operatørene og øke dets intensitet, dvs. "sette fart på"arbeiderne. Man filmer for eksempel en mekanikers arbeidsoperasjoner i løpet av en hel dag. Etter å ha studert mekanikerens bevegelser forsynte effektivitetseksperterne han med en arbeidsbenk som var så høy at han ikke tapte tid ved å bøye seg. Han fikk en gutt til å hjelpe seg. Denne gutten måtte levere hver del av maskina på en spesiell og svært effektiv måte. Innen få dager gjorde mekanikeren arbeidet med å samle denne spesielle maskintypen på en fjerdedel av den tiden det tok før. For en enorm vinning i arbeidsproduktivitet! Men arbeiderens lønn ble ikke firedoblet, bare økt med en halvdel, i beste fall, og i tillegg bare for kort tid. Så snar arbeiderne blir vant til det nye systemet blir lønna skåret ned til det gamle nivået. Kapitalistene får enorm profit, men arbeiderne slaver fire ganger så hardt som før og sliter ned nerver og muskler fire ganger så fort som før.

Enny arbeider blir tatt med ned til fabrikkens kino og vist en "modell"-utførelse av jobben sin, man får arbeideren til å "ta igjen" denne utførelsen. En uke etter blir han tatt ned til kinoen igjen og vist sin egen utførelse, som så blir sammenlignet med "modellen" Alle disse veldige bedringene blir inn-

ført til ulempe for arbeiderne, for til at de undertrykkes og utbyttes enda mer. Videre er denne rasjonelle og effektive fordelinga av arbeidskrafta begrenset til hver enkelt bedrift.

Spørsmålet reiser seg naturlig: Hva med arbeidsfordelinga i samfunnet som helhet? For en kjempemessig arbeidsmengde som nå går tapt fordi den kapitalistiske produksjonen som helhet har en uorganisert og kaotisk karakter! Hvor mye tid tapes ikke ettersom råmaterialene passerer gjennom hendene til hundrevis av mellommenn, mens markedets behov er ukjente. Ikke bare tid, men produktene sjøl tapes og skades. Og hva med tapet av tid og arbeid under ferdigvarens ferd fram til forbrukerne gjennom mengder av små mellommenn, som heller ikke kan kjenne sine kjøperes behov, og ikke bare gjør en mengde unødvendige bevegelser, men også en mengde unødvendige innkjøp, reiser, og så videre og så videre!

Kapitalen organiserer og rasjonaliserer arbeidet innen bedriften, men den hensikt å øke utbyttinga av arbeiderne og øke profitten. Men i samfunnsmessig produksjon som helhet fortsetter kaos å herske og vikse. Det fører til kriser når de oppsamlede verdiene ikke kan skaffes kjøpere, og millioner av arbeidere må sulte fordi de ikke kan finne jobber.

Taylorssystemet forbereder – uten at dets forkjempere veit eller ønsker det – den tida da proletariatet tar over all samfunnsmessig produksjon og oppnevner sine egne arbeiderkomiteer til å ta seg av oppgaven med å fordele og rasjonalisere alt samfunnsmessig arbeid skikkelig. Produksjon i stor målestokk, maskineri, jernbaner, telefon – alle gir tusenvis av muligheter til å skjære ned de organiserte arbeidernes arbeidstid med tre fjerdedeler, lg la dem få det fire ganger bedre enn de har det idag.

Og disse arbeiderkomiteene, støttet av arbeidernes forbund, vil kunne bruke disse prinsippene for rasjonell fordeling av samfunnsmessig arbeid når arbeidet er befrikk for kapitalen.

skinen lager. Men noen ny verdi blir ikke skapt, det er det bare den menneskelige arbeidskraft som kan klare.

Det er altså bare levende arbeidskraft i virksomhet som kan skape nye verdier, som kan skape ny kapital. Men arbeideren skaper ikke bare verdier for seg selv. Han trenger bare arbeide en del av arbeidsdagen for å ha opptjent sin egen lønn, resten av dagen skaper han verdier som kapitalisten, arbeids"gi-veren", tar seg av. Arbeideren skaper altså mer verdi enn det han får i lønn, og det er dette Marx kaller for merverdi.

For at kapitalisten skal tjene mest mulig, er det om å gjøre å øke merverdien mest mulig. Det vil i dag som oftest si å øke den delen av dagen som arbeideren skaper merverdi som kapitalisten tilegner seg. Dette gjøres ved å ta i bruk mer "arbeidskraftbesparende" maskiner, ved å tidsstudere arbeiderne for å presse dem hardere, og ved å avskjedige de arbeiderne som da blir overflødige, kort sagt ved å rasjonalisere.

Strukturrasjonaliseringen er delvis et resultat av at det er visse næringer og bedrifter det ikke "lønner" seg å rasjonalisere eller drive på den gamle måten. Da legger man ned og overfører kapitalen til mer lønnsomme "sektorer" og i disse sektorer fortsetter rasjonaliseringen med fornyet styrke.

Men denne utviklingen kan ikke fortsette i all evighet innenfor de produksjonsforhold (det forhold som individer har til hverandre med hensyn til arbeidsmateriale, instrument og produkt) som kjennetegner kapitalismen.

Når der investeres i stadig mer maskiner, blir verdien av den konstante kapital stadig større i forhold til verdien av den variable kapital. Når det bare er arbeiderne i arbeid (den variable kapital) som skaper nye verdier, så må det dermed være klart at hele kapitalen øker langsomt og langsomt etter som den verdiskapende del (variable) av kapitalen stadig avtar i forhold til den ikke-verdiskapende del (konstant). Det er dette Marx mener når han sier at profitttraten under kapitalismen stadig vil være synkende.

For kapitalistene er dette en slags ond sirkel. De kan hovedsakelig øke merverdien ved å investere i mer produktive maskiner, slik at arbeiderne på stadig kortere tid kan lage varer til en verdi som tilsvarer arbeidslønnen. Derved kan altså hver arbeider arbeide et lengre og lengre tidsrom for kapitalisten. Det samme gjelder

Arbeidsvurdering

Hva innføring av arbeidsvurdering og motstand mot innføringa fra arbeidernes side kan avstedkomme av reaksjon fra bedriftsledelsen og deres "løpegutter", tillitsmennene, forteller følgende lille historie fra Sauda tydelig om.

Ved smelteverket i Sauda er man nå i ferd med å gjennomføre arbeidsvurdering. Da vurderingskomiteen som består av tre arbeidere og tre funksjonærer hadde vært i arbeid en tid, fant en av arbeiderne på å dele ut en løpeseddel med opplysninger om systemet og endel ting som arbeiderne måtte ta i betraktning ved gjennomførelsen. Da bedriftsledelsen ble kjent med løpeseddelen, blei det vill forvirring og stor oppstandelse. Ledelsen sammen med fagforeningens formann sprang som bikkjer for å få fatt i synderen som sto for spredninga. Da synderen blei tatt, blei det regelrett truet med sparken. Vedkommende arbeider bedyret imidlertid at han sto trygt på arbeidsreglementet som i sin tekst ikke nevnte noe om løpesedler, men bare om at oppslag skulle godkjennes av bedriftsledelsen før de blei oppslått ved bedriften. (Demokrati.) Etter dette ga ledelsen seg ved å tildele arbeideren en advarsel om at det ikke ville bli tålt at han delte ut slikt i arbeidstiden. "Flisespikkeri".

Historien viser tydelig hvordan bedriftsledelsen og fagforeningens formann sto samlet i denne sak, mot arbeideren, idet formannen ga klart uttrykk for at han tok avstand fra løpeseddelen og arbeideren som hadde delt den ut. Da arbeideren ba om støtte fra fagforeningsformannen, blei han avvist med et "hakke no me det".

At det nå er helt nødvendig at det kommer en organisert fagopposisjon her tillands skulle også historien vise. Eller hvor lenge skal vi arbeidere finne oss i LO-pampenes lakeivirksomhet og tyranni?

«SY MER!»

Stroms Konfeksjonsfabrikk på Gjøvik har tatt i bruk en ny type elektrisk symaskin. Modernisering høres jo så forlokkende ut, men når vi får høre at denne maskinen tar jobben fra 4-5 syersker skjønner vi hva det innebærer. Det er et nytt tiltak retta mot arbeidsfolk i og med at noen av dem mister jobben, og andre får mer ensformig og nerveslitende arbeid.

Vi har tidligere hørt om en konfeksjonsfabrikk i det samme distriktet som hele dagen spilte ei gram-mofonplate som gjentok ordene "sy mer, sy mer!" i endeløst monotoni. Det skulle vel ikke være den samme bedriften som har funnet en enda mer effektiv måte å utbytte arbeiderne på?

DET SOCIALISTISKE SYSTEM VIL EN GANG TRE I STEDET FOR DET KAPITALISTISKE SYSTEM. DETTE ER EN OBJEKTIV LOV, UAVHENGIG AV MENNESKENES VILJE. HVOR STØRKT DE REAKSJONÆRE ENN PRØVER Å STANSE HISTORIENS HJUL, VIL REVOLUSJONEN FØR ELLER SEINERE KOMME OG UUNNGÅELIG SEIRE.

MAO TSE-TUNG

Hvorfor rasjonalisering og strukturrasjonalisering En marxistisk forklaring

Noen som kaller seg sosialister mener at marxismen-leninismen, Mao Tse-tungs tenkning er tese-teologi som er løstrevet fra den norske virkelighet. La oss se litt nærmere på denne påstanden.

Noe av det som rammer arbeidsfolk i Norge hardest i dag er rasjonalisering og strukturrasjonalisering.

Rasjonalisering betyr at de som eier og disponerer produksjonsmidlene (maskiner, fabrikker, råstoff osv.) innretter produksjonen på en måte som er mest mulig fornuftig (rasjonell) for dem; dvs. at de investerer i maskiner slik at de kan gi arbeiderne sparken og slippe utleggene til arbeidslønner.

Strukturrasjonalisering betyr at de som eier og disponerer produksjonsmidlene legger om hele strukturen i næringslivet. De legger ned slike næringsgrenser og bedrifter som er ulønnsomme for dem, og flytter den frigitte kapital over i næringer og bedrifter som er lønnsomme for dem. Slike småting som at hele landsdeler må delvis fraflyttes og at jordbruket litt etter litt avvikles, spiller mindre rolle når kapitalistenes profitt er i fare. (Hvis vi går mer i EEC er praktisk talt hele det norske jordbruket dødsdømt.)

Disse sakene er så absolutt noe av den norske virkelighet i dag. Hvordan skal vi så finne fram til de grunnleggende årsakene til disse spesielle hendingene? Det er klart at det her ikke nytter å ture fram på lykke og fromme. Vi må heller ikke la oss forlede til å bruke borgerskapets undersøkelsesmetode og standpunkt når vi studerer disse sakene. Da vil vi komme til borgerlige resultater. Nei, vi må bruke arbeiderklassens undersøkelsesmetode og standpunkt i våre studier. Vi må heller ikke være så dumme at vi starter fra bunnen av og ser bort fra alle de erfaringer arbeiderklassen har gjort i klassekampen i løpet av mye over hundre år.

Når vi skal undersøke de sakene vi nå har nevnt, må vi med andre ord legge oss på minnet at: "Marx", Engels, Lenins og Stalins teori gjelder som riktige for hele verden. Men denne teorien må ikke betraktes som et dogme, men som en rettleiing til handling. Man må ikke la studiet av marxismen-leninismen gå på utenat læring av noen ord og uttrykk, den må studeres som vitenskapen om revolusjonen. En må forstå ikke bare de slutninger i form av allmenne lovmessigheter som Marx, Engels, Lenin og Stalin har trukket som et resultat av sitt allsidige studium av det virkelige liv og de revolusjonære erfaringer, men også

lære selve deres standpunkt og metode for analyse og løse spørsmålene". (Mao, sitater s. 341).

Og vi må nøye merke oss at: "Nå fins det to forskjellige måter å forholde seg til det å lære av andre. Den første holdningen består i på dogmatisk vis å omplante alt, enten det passer til våre forhold eller ei. Det er ikke en god holdning. Den andre holdningen består i å bruke hodet og lære de ting som passer til våre forhold, dvs. til egne seg alle erfaringer som er nyttige for oss. Det er denne holdningen vi må innta". (Mao, sitater s.340)

La oss så vende tilbake til rasjonaliseringa og strukturrasjonaliseringa igjen. Disse fenomenene er et resultat av den lovmessige utviklinga av kapitalismen. Denne lovmessige utviklingen var det Karl Marx som oppdaget og i Marx' verker finner vi beskrivelsen av de problemer vi står midt oppe i her og nå. Han oppdaget kapitalismens grunnleggende lover og så lenge kapitalismen eksisterer vil disse lovene virke. Våre problemer i dag er nettopp et bevis på dette. Engels, Lenin, Stalin og Mao bygger nettopp på de grunnleggende lovene som Marx avdekket, og de utviklet og utviklet marxismen ved å anvende Marx' metode og standpunkt i sin analyse av nye forhold og i sin praksis på arbeiderklassens og de andre utbyttes side mot utbytterne.

Nå skal vi forsøke å gi en meget kort og forenklet sammenfatning av årsaker til rasjonaliseringa og (delvis) strukturrasjonaliseringa. Det er klart at den på ingen måte kan erstatte de studier som sosialister må gjøre i marxismen-leninismen, Mao Tse-tungs tenkning, men om den kan virke som en inspirasjon og oppfordring til slike studier, så er mye vunnet.

I følge Marx er kapitalen sammensatt av to deler: konstant kapital og variabel kapital. Konstant kapital utgjøres av produksjonsmidler dvs. av råmaterialer, tillegsmaterialer og arbeidsinstrumenter. Variabel kapital utgjøres av arbeidskraften, altså av arbeidslønnen.

Det er bare den variable kapital, arbeidskraften eller med andre ord arbeiderne som kan skape nye verdier, ny kapital. Ja, Marx viser at en artikkel kan ha verdi (ikke bruksverdi, men bytteverdi) bare når den er laget eller bearbeidet av menneskelig arbeidskraft.

Den konstante kapital, maskiner osv., skaper ingen nye verdier. Maskinene er jo laget av menneskelig arbeidskraft, og når maskinene brukes og slites skjer kun det at den verdien de har fått når de er blitt laget, går over i de varene som ma-

f.eks. tidsstudier og innstudering av mer "effektive" arbeidsmetoder. Men når kapitalistene investerer i stadig mer maskiner for å øke den merverdi som de eier og disponerer, øker de også stadig den ikke-verdiskapende (konstante) kapital i forhold til den verdiskapende (variable) kapital. Derved vil de sørge for at kapitalens vekstrate (profitttraten) stadig synker. Det viser seg at kapitalistene ved hjelp av den metoden som de tjener på (rasjonalisering) også sparker beina under seg selv fordi de er nødt til å presse arbeiderne til stadig større, stadig mer umenneskelige ytelser for å holde profitttraten oppe. Dette gjør at arbeiderklassen blir nødt til å organisere seg og gjøre revolusjon for i det hele tatt å kunne fortsette å eksistere som individer.

Dette er en skisse av den økonomiske lovmessighet som gjør revolusjonen til en nødvendighet, som gjør at revolusjonen må og vil komme, og det skulle vise oss nødvendigheten av å studere arbeiderklassens store teoretikere og praktikere.

En undersøkelse av rasjonalisering og strukturrasjonalisering med marxismen-leninismens metode og standpunkt, viser oss altså både årsakene til disse fenomenene og hvordan vi skal avskaffe dem. Marx og Engels gir grunnlaget for en forståelse og Lenin, Stalin og Mao Tse-tung viser oss hvordan grunnlaget kan anvendes av arbeidere og andre revolusjonære for at arbeiderklassen ved egen innsats kan gjøre seg og marsjere framover på veien til det klasseløse samfunn.

Kvinnene utbyttes HARDERE

Tiedemans Tobaksfabrik er en bedrift hvor det fortrinnsvis brukes kvinnelig arbeidskraft. Dette betyr en langt billigere arbeidskraft for bedriften. Fast timebetaling og produksjonstillegg utgjør tilsammen ca. kr. 300 pr. uke. For å oppnå dette tillegget som selvfølgelig har stor betydning for arbeiderne, må de jobbe i et beinhardt tempo som medfører både psykiske og fysiske skader. For å bøte på det ensformige arbeidet og det beinhardet tempoet, het det at en skulle ha 10 min. pause hver time. Dette ble sjelden gjennomført, og i tilfelle det skjedde ble det et økt arbeidspress på de andre ved maskina, da det ikke var fast avløsningsvakt. Pauserommet var forøvrig en iskald trappeoppgang hvor vi kunne sitte på en Isopor-plate til "vern" mot gikt- og nyreskader. En ting som i tillegg skapte økt press på arbeiderne var det dårlige tekniske utstyret. Maskinene gikk til stadighet i stykker, noe som medførte mer arbeid for maskinførerskene, da de samtidig måtte fungere som teknikere. Dette førte også til tap av det forannevnte produksjonstillegget. (I Nytt Fra Bedriftsledelsen oppgis det at sykefraværet hadde ved forskjellige avdelinger enkelte ganger vært oppe i 25 av 88 ansatte.) Forholdet til klubbformannen, bedriftsledelsen og LO var ganske lunken. Det bør nevnes at klubbformannens oppgave besto i å dele ut lønningsposen og sigaretttrasjonene. Alt tydet på at denne var betalt av bedriften for å dempe motsetningen mellom arbeiderne og bedriftsledelsen. Derimot var solidariteten arbeiderne imellom svært god, "noe som var nødvendig for å holde ut", som de sa. Dette kom svært tydelig fram under lønnsoppgjøret. På forhånd var det lovet forbundsvis oppgjør. Arbeiderne var blitt tilbudt et tillegg på 15 øre timen, dvs. en lønnsøkning på kr. 6,75 i uka. Misnøyen var til å ta og føle på. Dette kom selvfølgelig LO-ledelsen og NAF for øre, og en mulig streik ble avvenga ved å koble NNN (Norsk Nærings- og Nytelsesmiddel) sammen med 1 andre forbund. Det sammenlagte resultat av avstemninga viste 55000 ja-stemmer og 50000 nei-stemmer, mens det innen NNN var 80% nei-stemmer. På samme tid ble det satt igang en omfattende rasjonalisering og effektivisering. "Bedriftsutvalget er klar over den utfordring man er stillet overfor i og med arbeidsstidsforkortelsen og den skjerpede konkurranse situasjonen", heter det i NFB. "Alle vil gå inn for overfor kollegaer å appellere til ekstra innsats som overtid og liknende framfor nyinntagelse", het det videre. På den nye fabrikk skulle også den etterhvert så godt innarbeida arbeidsrytmen totalt forandres for på den måten mer effektivt å utnytte kantina, "idet kvadratmetrene i nyanlegget er svært kostbare". Her kan det tilføyes at man på den måten fikk utnytta de ansatte i kantina i langt større grad enn før.

Arbeidsforholda og propagandaen fra fabrikkledelsen viser kapitalismen i et nøtteskall: Arbeiderne holdes nede på lav lønn, arbeidstempoet stiger stadig, det kjøres ut at bedriften går dårlig og at det trengs ytterlig effektivisering. Samtidig utvider kapitalisten stadig sin virksomhet. Andresen eier foruten TT, NETO (Norsk/Engelsk Tobaksfabrikk), With (sigarer og snus), Eskefabrikken, Andresens Bank (sammen sluttet med Folke-Realbanken), en tobakksfabrikk i Larvik som forøvrig skal nedlegges, aksjer i rederier og i Asola Chokoladefabrikk. Milliarder av kroner er samla i hendene på Andresen, milliarder som er produkt av arbeidsfolks arbeid. Bare sosialismen kan avskaffe utbyttinga. Bare sosialismen kan gi arbeidsfolk produktet av deres eget arbeid.

TIL KAMP MOT MONOPOLKAPITALISMEN!

Kortare arbeidstid - BERRE BLØFF

Mosjøen Aluminiumsverk A/S - eigd av Elektrokjemisk og Aluminium Company of America (ALCOA) med 50% kvar. Fagforeninga, Mosjøen Kjemiske Arbeiderforening, har ein organisasjonsprosent på nær 100. Korleis ser det ut på arbeidsplassen, i røyken, støvet og gassen? La oss sjå på eit par eksempler: Ved nedsettinga av arbeidstida i fjor gjekk det slik: Dei som gjekk 2-skift arbeidde før ei veke frå kl. 6-14 i 5 dagar og ei veke frå kl. 14-22 i 5 dagar og 6-16 på lørdag. Matpausen var inkludert i arbeidstida, slik at dei tok mat når det passa inn i arbeidsgangen. No vart det slik at matpausen kom i tillegg, slik at dei må arbeide frå 6-14, 30 i 5 dagar den eine veka og 14.30-23 +6-11 på lørdag den andre. Fasit: Dei må vere på arbeidsplassen like lenge som før. Under forhandlingane på bedriften vart ein ikkje enige. Fagforeninga kopla inn Kjemisk og saka gjekk så den vanlege vegen med forhandlingar mellom Kjemisk og Elektrokjemisk Arbeidsgiverforening. Ikkje semje her heller og vidare til LO og NAF. Resultatet vart som nemnt ovanfor.

Foreninga var så i å kritisere forbundet, i eit brev, for handsaminga av saka. Dette førte til at foreninga på årsmøtet i januar fekk besøk av formannen i Kjemisk, Leif Andresen. Han ga då ei "utgreiing" der han og kom inn på tariffoppgjøret i det heile. Det kom klart fram at han var glad for at det ikkje vart streik, for "da ville forbundskassa vært tom i løpet av 14 dagar." Når det gjaldt den aktuelle saka, så kom han me med det vanlege bablet om at "bedriftens styringsrett" og Arbeidervernloven var

Lillehammer Dampsag ble grunnlagt for ca. 100 år siden. Denne bedriften, med sentral beliggenhet og tilsynelatende godt forankret i distriktet, er plutselig blitt offer for strukturrasjonaliseringa. Den 28. februar går de siste av de 32 oppsagte arbeidere ut gjennom porten for siste gang. Den opprinnelige arbeidsstokken på 65 mann er med ett slag redusert til det halve. Bakgrunnen for oppsigelsene fra bedriftens side er at svikten i tilgang på tømmer vanskeliggjør full drift på en forsvarlig og økonomisk måte. Bedriften er avhengig av en tømmer tilgang på mellom 20 til 24000 kubikkmeter pr. år fra sine leverandører. Hovedleverandøren til dampsaga har i alle år vært Mjøsen Skogeierforening som sier at de nå ikke kan fortsette å levere det ønskede kvantum tømmer da Lillehammer Dampsag i de siste par år uten varsel har skåret vesentlig ned på sine innkjøp. Dette kan ikke Skogeierforeningen uten videre gå med på da de er avhengige

til hinder for å føre saka vidare, men han håpa at Arbeidstidskomiteen ville kome tilbake til saka. Kommentarer skulle være unødvendig. Ikkje eit kløvva ord om kamp eller om makt til arbeidarane! Vidare kan det nemnast at det vart ført forhandlingar på plassen om fri kvar lørdag. Dette sa bedrifta seg villig til å gå med på - dersom det vart gjennomført skiftarbeid på avdelingar der dei ikkje har hatt slik ordning før. (Dette galdt først og fremst avdelingar som hadde med vedlikehaldsarbeid å gjere.) Dette var sjølsagt ein fin måte å splitte arbeidarane på, og forslaget vart vedteke på medlemsmøte. Rasjonalisering og tidsstudier blir det stadig meir av. Kvar gong det har vore utvidingar har det gjerne samtidig blitt sett i verk rasjonalisering, slik at bedrifta slapp å ta inn meir folk. Men betalinga har sjølsagt ikkje gått opp tilsvarande. Når blir det nok? Når innser folket at det må aktiv kamp til og at alt "samarbeid" med kapitalmakta må avvísast?

ALUMINIUM ARBEIDAR

P.S. (18 februar) Saka med 2-skiftarbeidarane er no løyst ved forhandlingar mellom bedrifta og fagforeninga på staden, slik at matpausen no er inkludert i arbeidstida igjen. Dette mot at dei tek på seg meir arbeid. Det er altså lettere for fagforening å oppnå noe enn det er for forbundet!

D.S.

av en fast avvirkning. Kan ikke Lillehammer Dampsag ta tømmeret, så finnes det jo andre sagbruk. Men Skogeierforeningen lover dampsaga at de for framtida skal få det kvantum de tidligere har fått dersom bedriften kan stille garanti - dette kan imidlertid bedriften ikke gjøre - det er ting som tyder på at den har vært insolvent i flere år. Slutten på visa blir som en kan tenke seg - arbeiderne på dampsaga ble likevel oppsagt. Skogeierforeningens disponent og dampsagas direktør beklager det hele mens de beskylder hverandre gjensidig for å ville føre oponionen bak lyset. Ingen av de vil være ansvarlig for at 32 mann - de fleste av dem over 50 år - nå står uten arbeid og med små utsikter til nytt arbeid her i distriktet. I januar kunne arbeidskontoret fortelle at det for tida var 330 helt arbeidsløse registrert ved arbeidsformidlinga. Dette er den dystre virkelighet som rammer arbeidsfolk idag. En stadig tiltagende arbeidsløshet. Strukturrasjonalisering kalles dette med et fint ord - økende konkurranse - vanskelig marked er fløskler arbeidsfolk for høre når spørsmålene blir for nærgående. Men hva er egentlig grunnen til at det stadig blir vanskeligere og vanskeligere å finne arbeid, særlig for folk oppe i åra?

Er det ikke nettopp strukturrasjonalisering, tidsstudier, effektiviserings tiltak og andre groteske midler arbeidsgiverne har tatt i bruk for å presse arbeidsfolk til det aller ytterste? Det er ikke vanskelig å skjønne at i denne runddanser en arbeidskraft på over 50 år alerede for gamle. De yter ikke nok til at "det lønner seg". Yngre folk derimot kan kjøres hardere - de er mer profitable for bedriften. Dette sier en naturligvis ikke åpenlyst, i praksis foregår det på den måten at en sørger for å ha en viss "reserve" gående ledig, slik at det blir kamp om arbeidsplassene. Dette håper arbeidsgiverne skal føre til at de ansatte yter mer i redsel for å miste sitt arbeid. "Det er jo nok å ta av." Samtidig rasjonaliserer en bort de eldste arbeiderne fordi de yngre er mer lønnsomme. Dette er mønsteret som trekkes opp idag - et system hvor bare de "sterkeste vil overleve". Men vil den norske arbeiderklasse stå rolig å se på at deres kamerater blir kasta på "skraphaugen"? At de selv stadig utsettes for et økende arbeidspress som setter såvel den psykiske som den fysiske helsa i fare? Nei - det gjelder rundt om på arbeidsplassene idag - klassekampen er blitt skjerpet og motsetningene er tilspisset. Det er grenser for hvor langt tolmødigheten rekker - arbeidsgiverne går urolige tider imøte. I så måte er det håp for framtida - arbeidsfolk både på dampsaga og andre steder vil snart ha et ord med i laget når deres skjebne skal avgjøres.

Annar Holm.

Om et brev

Etter at Anders G. Andersson forgjeves hadde henvendt seg til sin fagforening og til sitt fagforbund for å få rettslig beskyttelse, kom han til meg (som tidligere formann i Arendal losse- og lasteforening) og ba om hjelp. Dette var i desember 1962. Jeg skrev da fløgende brev for ham adressert til Samvirkende Fagforeninger, Arendal. VERN MOT USAKLIG OPPSIGELSE - ARBEIDERVERNLOVENS PARAGRAF 43. "Jeg har vært ansatt ved Arendal losse- og lastekontorsiden september 1952. I mars 1953 var jeg utsatt for en ulykke under arbeid ombord i et skip som lastet tremasse ved Hansnes. Etter ulykken har jeg bare kunnet ta lettere arbeid på havna og da fortrinnsvis winskjøring. Denne ordningen har både Lossekontoret, mine arbeidskamerater og jeg vært tilfreds med. I januar 1961 ble jeg uten noen meddelelse utmeldt av trygdekassen. Dette må da oppfattes slik at jeg er blitt oppsagt fra denne tid. Imidlertid hevder bestyreren for Lossekontoret at jeg ikke er oppsagt, og formannen i Arendal losse- og lasteforening hevder det samme. I virkeligheten er jeg derimot satt utenfor og oppsagt, idet jeg er meldt ut av trygdekassen og ikke får det tørrarbeide ved Lossekontoret som jeg har rettmessig krav på. Jeg har ikke mottatt noen skriftlig oppsigelse og heller ikke mottatt den sluttattesten som Arbeidervernlovens § 45 omtaler. Jeg mener derfor å ha krav på erstatning etter Arbeidervernlovens § 43 og krever gjenninnsettelse i det arbejde jeg kan utføre. Bestyreren ved Lossekontoret har måttet innrømme at jeg aldri har vist meg beruset i arbeid eller at jeg har forbrudt meg på annen måte. Jeg tør be Samvirkende Fagforeninger ta saken opp med de respektive instanser og sørge for at min rett blir hevdet.

Med solidarisk hilsen
Anders G. Andersson (sign.)

Enok Eikin, Arendal

Erfaringer fra en statsbedrift

Helt siden begynnelsen av 30-åra da Arbeiderpartiet og Johan Nygårds vold tok på seg oppgaven å administrere borgerskapets stat, har myten om at statsdrift innenfor ramma av kapitalistisk økonomi har noe med sosialisme å gjøre vært grunnleggende innen sosialdemokratisk tenkning. Graden av statlig drift har vært betrakta som en målestokk på "arbeiderbevegelsens frammarsj". Disse ideene har i høy grad prega og preger sosialdemokratiske partier som Arbeiderpartiet og Sosialistisk Folkeparti. A.S. Vinmonopolet er fra profittmessig synspunkt den beste statsbedrift i Norge, med et kjempeoverskudd som mangt et privat storkonsern kan misunne dem. Hvordan er så arbeidernes stilling ved denne sosialdemokratiske "mønsterbedriften"?

Et par kamerater har i en periode jobba ved Vinmonopolets sentralanlegg på Hasle ved Oslo, og legger her fram endel av de inntrykka de fikk av situasjonen på stedet. Reint bortsett fra at arbeiderne tilhører en av lavtlønningsgruppene innafor Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbundet, så er det første som slår en når en kommer innafor porten ledernes absolutt autoritære holdning overfor arbeiderne. Ledelsen ved A.S.

Kommentar: Brevet ble ubesvart i to år. I desember 1964 ble avskrift av brevet sendt til Norsk Transportarbeiderforbund (som hadde fått en utførlig rapport om saken to år tidligere). I dag, 6 år senere, har Andersson fremdeles ikke hørt et ord fra: Norsk Transportarbeiderforbund, Arendal losse- og lastearbeiderforening eller fra Samvirkende Fagforeninger. Forklaring: Bestyreren ved lossekontoret var bystyremedlem for Arbeiderpartiet. Formannen var bystyremedlem for Arbeiderpartiet. Formannen i Norsk Transportarbeiderforbund er framtreddende medlem i Arbeiderpartiet. Parole: Avslør klasseforædrene, Bekjemp sosialdemokratiet.

Vinmonopolet har ennå ikke kommet til det "avanserte" stadium som preger moderne, private bedrifter der en har tatt i bruk vitenskapelige metoder i undertrykkelsen av arbeiderne. På Vinmonopolet ligger undertrykkelsen åpent i dagen. Arbeidere som våger å opponere mot ledelsen kan på dagen flyttes til en annen avdeling, totalt isoleres fra sine tidligere arbeidskamerater. En annen sak er at ledelsen utnytter sitt kjennskap til enkelte arbeideres alkoholproblemer. Dersom disse ikke passer jobben sin og ellers holder kjæft, risikerer de at det tidligere "synderregistret" trekkes fram fra lagersjefens innholdsrike skrivebordsskuff, og veien til porten er i slike tilfelle ikke lang. Arbeidstempoet er høyt oppdreivet. Når det gjelder overtid er denne konsentrert til de store høytider da arbeiderne drives til det ytterste og tvinges til å jobbe hver eneste kveld. Private bedrifter kan muligens ha problemer med Arbeidstilsynet i slike situasjoner, men ikke så med A.S. Vinmonopolet. Der er det tilstrekkelig å kontakte en kollega i departementet, og så er den saka vel brakt i havn. På grunn av de dårlige arbeidsforholda er det stor gjennomtrekk av nyansatte arbeidere. Til dette kommer at bedriften har valgt å satse stort på utenlandsk arbeidskraft som stort sett får de dårligste jobbene. All denne undertrykkelsen kommer selvsagt av sosialdemokratiets klamme hånd over fagforeninga, her som ofte ellers. Arbeiderne står uten skikkelig organisasjon som kan ivareta deres interesser. Sosialdemokratene i fagforeningsledelsen saboterer alle krav som kommer nedafra og samarbeider åpenlyst med ledelsen, noe som understrekes av det faktum at fagforeningsformannen som regel er sikra en overordna stilling innen bedriften seinere, ----- hvis han er "snill gutt". I lengre tid har folk gått rundt og vært misfornøyde med forholda, og vi vil her trekke fram ei sak som fikk begeret til å flyte over. Ved juletid ansetter Vinmonopolet mange vikarer (som stort sett består av

skoleungdom og studenter) for å greie å avvikle juletrafikken. Alle blir pressa til å jobbe mye overtid fra slutten av november og fram til nyttår. En av vikarene ønska ikke å jobbe mere overtid enn 3 kvelder i uka, men han hadde ikke regna med bedriftsledelsens "prinsipielle" holdning i slike saker. Resultatet var avskjed på flekken. Dette utløste sterk forbitrelse blandt arbeidskameratene, og alle vikarene erklærte umiddelbart at samtlige ville gå dersom han fikk sparken. Alle de faste arbeiderne støtta opp om denne linja. Her er det viktig å holde klart for seg at ei slik utvikling ville ført til ei katastrofe for Polets julesalg. Arbeidet blei nedlagt og saka blei diskutert over hele avdelinga. Da lagersjefen kort tid etter innfant seg for å presse sitt syn igjennom, møtte han militant motstand. Etter en kort, men heftig diskusjon der ei rekke saker på bedriften blei berørt, blei han punkt for punkt satt til veggs og måtte ydmyket gå med på alle arbeidernes krav. Den nevnte vikaren fikk med andre ord fortsette i jobben. Moralene blandt arbeiderne blei betydelig styrka gjennom denne aksjonen, som mer enn alskens preik viste at det nytter når arbeiderne står samla. Etter dette blussa den politiske debatten opp på hele anlegget. Noen uker seinere fikk vi se at arbeiderne hadde trukket lærdommer av denne enkle aksjonen. Denne gangen var det de fast ansatte arbeiderne som førte an. Etter at det hadde oppstått endel uoverensstemmelser mellom ledere og arbeidere om "overtid" utover ordinær overtid, fant folka tida inne til å si stopp og nekte totalt å bli pressa til å ta mer enn regulær overtid. Arbeiderne gikk også styrka ut av denne striden. Typisk for ledelsens innstilling var at en av dem som hadde stått sentralt i kampen blei "rasjonalisert bort", kort tid etter. Men dette og liknende administrative tiltak vil ikke kunne stanse arbeidernes kamp mot bedriftsledelsens brutale undertrykkelse.

Som et lite kuriosum vil vi til slutt ta med følgende. Som alle vet går A.S. Vinmonopolet med millionoverskudd hvert eneste år. I likhet med de fleste andre bedrifter utdelte de sin form for julegratiale og den kom i årets siste lønningspose i form av ei re-fleksbrikke med hilsen fra TRYGG TRAFIKK Dette var ingen vanlig gave, men var som bedriften presiserer: en investering for å bringe ned sykefraværet neste år.

HELSEFARLEG ARBEID FOR LÅG LØN

– Eg har arbeidd her sidan 1938.
– Og eg frå 1936.
Arbeidsplassen er Det Norske Zinkkompani, til vanleg kalla "Sinken". Staden er Odda, inst i Hardanger, ved botnen av Sørnfjorden. Industri- plass i 50 år med tre store kjemiske bedrifter og 8000 menneske i røyk under høge fjell.
Dei to arbeidarane er Håkon Mørk, og Jakob Læg Reid, som står i elektrolysehallen. Eg har tala med Finn Handegård som arbeider i elektrolysen han og, og han meinte desse to var dei rette til å fortelja om arbeids- plassen.
– Jobben vår blir kalla stripping.
Etter at platene har stått natta over i væske, i elektrolyse, tek vi og strip- par av sinken på denne måten.
Ei tjuv hinne blir løyst frå plata som nett er teken opp or væska.

ELEKTROLYSEHALLEN

Hallen er stor. I rekkje etter rek- kje står kara med platene. Strippar- gjengen er på 30 mann. I alt er det 60 i elektrolysehallen.
Små svovelpartiklar dansar rundt i lufta. Dei kallar det gass. I den er det sinksulfat, og det legg seg oppå jernkonstruksjonane, over alt.
– Denne ureine lufta går vel ut over helse?
– Det veit du ho gjer, men ikkje så vondt no som før. Mange eldre arbei- arar har fått tærd bort skilveggen mel- lom nasbora, så dei er heilt opne. Men det er blitt betre, og dette er ikkje vanleg no lenger.
– Du veit vi kunne ikkje ha slike til- høve no, når vi skal kunne arbeida så mykje som vi gjer. Vi er ikkje fornøgde med tilhøva og med lufta. Vi meiner det er ei usunn avdeling, men der får vi ikkje medhald av bedrifts- leinga.
– Gassen er sjenerande. Han sløver, verkar svevndyssanda. Her burde vore friskluftplass.
– Ville det løyse problemet?
– Ikkje løysa det, men det kunne hjel- pa noko.
– Ja, men det er ein annan ting og som kjem inn. Blir det sett på meir straum, blir det meir sink. Difor aukar dei straumen når dei vil auka produksjonen. Det fører til meir gass og meir ilt, attåt at arbeidet blir tyn- gre.

GASSEN GIR AUGNESKADER

– Her er stoff vi ville ynskja langt vekk. Det er rådløst å få vekk gassen i slik produksjon, men tilhøva kunne bli mon- aleg betre med eit friskluftplass.
– Det er nødvendig med frisk luft om ikkje gassen skal bli ståande, men det kan bli for mykje frisk luft og. Tre- persienner i taket rotne ned av syre- dampen, og då vart det snåstorm her inne. Jernkonstruksjonar blir og tærde opp.
– Fører gassen til alvorlege sjukdomar?
– Slikt er det mykje verre med i ali- minium. I elektrolysehallar som dette blir vel ingen direkte sjuke på den måten. Det er meir plager, får ein seia. Vi får ullunderklede av bedrifta. Bomull blir tærd opp på ei veke.
– Elles er problemet fyrst og fremst skader. Særleg augo er utsette. Det kjem knaster frå katoden når vi tek av sinken, og med desse knastane fyl- gjer det svovelsyre.
– Er det ikkje hjelp i briller?
– Det er det sjlv sagt, men dei lyt vera av eit særleg slag. Når du attåt brill- ene må bruka maske, doggar det så du ikkje ser.
– Dogginga har ei dobbel årsak. Vi har den tingen at når vi tek plata frå varm væske opp i kald luft, doggar det ekstra. Så her er plager med arbeidet. Det lyt ein seia.
– Eit pluss er det at vi får alt vi treng av klede og verneutstyr. Det har fag- foreninga kjempa fram etter kvart. Vi fekk tilbod for nokre år sidan om ein fast sum i året til å dekkja utgif- tene til ekstra klede, men foreninga av slo, framsynt nok.
– Hjem har det her ikkje vore påbod om, men det blir det no. Her hore så mange augneskader det siste, at vi treng ekstra vern for augo. Ein skjerm helst.
– Og maske må vi ha på heile dagen. Det er ei plage, og det er ikkje alle som gjer det. Om eg tek meg sjølv, så fekk eg sår i naseskilveggen i 1940. Går eg no ein dag og to utan maske, kjem det blod med ein gong. Mange har måtta gå over i andre avdelingar av slike grunnar.

TUNGT ARBEID

– Ville det ikkje vera betre for dykk og koma over i andre avdelingar?
– Eg kan få lettare arbeid, men eg kan ikkje ta rundskift på grunn av magen.

– Svevnen får eg problem med. Det er ikkje naturleg for mennesket å ar- beida om natta.
– Har de arbeidd andre stader enn her på Sinken?
– Nei. Det er ein stabil arbeidsstokk mellom dei eldre. I den tida laut vi ta det vi fekk.
– De er ikkje her frå staden begge?
– Eg er harding, seier Håkon Mørk Odding. Fødd her på staden for 51 år sidan.
– Og Læg Reid?
– Eg er fødd i Bergen. 62 år.
– Ja, han er så gamal; ein av sprekingane våre, så han kan ikkje seia han er på ein vond arbeidsplass.
– Arbeidet er vel tungt?
– Det må kallast tungarbeid. Kvar plate veg 6–7 kg. Vi har ei viss arbeidsmengd som skal gjerast unna på skiftet. Set vi ned far- ten, lyt vi stå lenger. Vi tek av 1000 sink- katoder i døgnet. Det blir 6–7 tonn på kvar mann.
– Det blir tungt, ja. Vi er mange gonger heilt av i fingrane, serleg når det er sett på mykje straum og pluss er tjukke.
– Arbeidet gjev yrkesnevrose. Mest går det ut over armar og aksler.
– Handledar og armar vil eg seia. Men det er rein gymnastikk for ryggen, så den går det betre med.
– Stundom må vi til og med noko vi kallar krangling. Då brukar vi strippekniv, og må skjera av sinken. Det kan bli nødvendig å bryta til dels nok så alvorleg for å få han av.
– Vi satsar alt på å greia det, og det må vi for å halda betalinga oppe. Gjer du ikkje det, fell betalinga radikalt.
– Eg held mindre tempo no enn eg gjorde før, seier Jakob Læg Reid. Det er typisk ungdomsarbeid, som krev fart og kraft.
– Og arbeidstida?
– Skiftordninga må bli dårleg, når det er berre føremiddagsskift og arbeidet går kvar einaste dag, helg og yrkje. Heile året. Vi har fri kvar tredje sundag.
– Vi går på klokka seks om morgonen. Mange bur fleire kilometer borte så vi må opp før 5. Og du må alltid leggja deg tidleg om du skal vera opplagd til tungarbeid.
– Ja, er du litt slakk, litt forkjølt til dømes, så slit du meir enn du har godt av.

DET TRENGST EIN HARD FAGOPPOSISJON

– Arbeidstida er ikkje sett ned heller for oss. Då det vart 48 timar, hadde vi ein halvtime matpause av bedrifta. Då 45 timarsveka vart innført, fall den bort, så den nedsetjinga av arbeidstida vart heilt illusorisk.
– Fekk de ikkje forbundet med på å halda oppe pausen?
– Nei, de i er på arbeidsgjevarane si side, så det nytta ikkje.
– Siste lønsoppgjeret gav oss 14 øre timen. To prosent. Det var mindre enn prisstig- inga, så vi tapte berre på heile oppgjeret. Funksjonærane i LO og forbundet derimot, fekk sju prosent i tillegg, og stortingsmenn- ene løyvde sju prosent til seg sjølve. Det heile er som det alltid har vore. Arbeidarar er den tapande parten. Og tillitsmennene i forbundet og i LO lett oss få vita så lite som råd. Dei arbeider ikkje for oss, men mot oss.
– Det er kanskje litt sterkt sagt, men vi får det inntrykket. Vi stripparane hadde vanskar med bedrifta. Det kom ein frå Arbeidsgjev- arforeninga og ein frå Kjemisk. Så synte det seg at det framlegget vi ikkje ville godta, det hadde dei vedteke over bordet. Og det vart bindande, endå føresetnaden var at det skulle leggjast fram for oss. Dei gjekk så- leis langt ut over mandatet.
– Det var tillaup til aksjon her då vi ville ha betre stripparakkord. Arbeidarane gjekk ned til halv innsats. Produksjonen gjekk ned og straumen måtte minkast om ikkje alt skulle stoppa opp. Så fekk vi den store hjelpa frå forbundet.
– Tillitsmennene burde veljast for kortare tid, og dei skulle ikkje få større tillegg enn det arbeidarane får. Og same løna som arb- eidarane. Det burde vera sjølv sagt. Det ser ut for oss som dei er valde på livstid for å tena arbeidsgjevarane.
– Kva med ein ny fagopposisjon?
– Det trengst, og den må bli hard.

DÅRLEG ARBEIDSORDNING- LITE FRI

– Når bedrifta ikkje fylgjer opp med velferd og sosiale tiltak, må det for ein stor del til- skrivast dårleg aktivitet frå fagforeninga si side. Og dermed får vi ikkje så mange gode som ei så sterk bedrift kunne gje.
– Du veit, før var det ei ære å vera fagleg tillitsmann. No er det ei bøn. Noko få vil ta på seg.
– Korleis ei bøn?
– Interessa er for lita, så arbeidet blir tungt. Det er for lite skjøn for kva organisa- sjonen kunne vera.
– Somme meiner at arbeidarane er så fornøgde at dei ikkje bryr seg om det faglege arbeidet.
– Det er feil. Arbeidarane er misnøgde, men det er denne apatien som er over alt. Og den er ikkje så merkeleg når vårt eige forbund sviktar og arbeidarane merkar at vi blir motarbeide av våre egne.
– Tilhøva våre er rett og slett dårlege. Vi har eit friskitt heileveka. Kven er det som har så lite i dag?
– Det er den dårlegaste arbeidsordninga i landet.
– Bråskikert.
– Vi skulle hatt fast løn. Med dette system- et må vi arbeida så mykje som vi gjer for å halda oppe fortienesta. Karane vil ikkje ha meir fri om det skal gå ut i betalinga. Det kan dei ikkje.

PRODUKSJONEN

Etter samtalen blir eg vist rundt på anlegg- et av tryggingssinspektør Holm. Han fortel om produksjon og metodar. Kvant år blir det produsert 58 000 tonn sink. Det blir vid- are produsert 68 000 tonn svovelsyre, av det går 60 pst til eige bruk. Dessutan fram- steller Zinkkompaniet kadmiummetall, nokre hundre kg i året. Prisen er svært høg på dette stoffet. Produksjonen er så automati- sert at i heile avdelinga for kadmiummetall er det berre ein mann i arbeid.
Fosfat til gjødsel er eit gammalt produkt frå Zinkkompaniet, men fosfaten må blandast, så her tek andre gjødseltyper over. Zink- kompaniet skal difor gå over til å laga fluor- id, som det skal forsyna heile den norske aluminiumsindustrien med. Elles skal sink- produksjonen aukast, og det skal byggjast ein ny elektrolysehall.
Ved skader fortel inspektør Holm at bedrifta gjev eit tillegg til ytinga frå trygdekassa når det kan påvisast at skaden har samanheng med arbeidet, og han fortel at Zinkkompaniet vil gå over til fastlønssystem basert på arb- eidsvurdering med vurdering av kvar ein- skilde jobb.

STØRRE ARBEIDSMENGD HARDARE UTBYTTING

På bussen innover til Odda sentrum sit Læg Reid og Mørk. Eg nemner det inspektør Holm fortalde om bedriftstillegg ved skad- er.
–Det er rett. Vi gløymde det, men det høyr- rer med. Vi må ta med det positive og.
–Det var foreninga som kjempa det fram. Vi får ikkje noko godviljug.
–Er det lovleg med slike tillegg?
–Arbeidsgjevarforeninga er striks på slike ting, men dette er ei økonomisk sterk be- drift.
–De har ikkje høgare løn enn andre?
–Vi låg på høg løn i 1953. Det hadde vi fått på grunn av arbeidsmengda. Seinare har vi blitt liggjande etter med løna, og så har vi berre fått meir arbeid etter kvart.
–Under krigen hadde vi 6 kar. Etterpå kom det opp i 9, og så vart det 12. Då det hende, fekk bedriftsleiinga god hjelp av den førre formannen i Kjemisk, Thorkildsen. Han skulle nok få gutane til å ta 12 kar, og med ymse metodar geridde han det. Vi har ikkje dette skriftleg, så det kan ikkje brukast, men det er eit faktum.
–Det vi har fått høyra når vi har vilja krev- ja tillegg er at vi hadde så mykje. Vi måtte berre ikkje krevja noko. Det har ført til at løna vår er gått ned og ned.
–Dei har snakka og kalla det "solidarisk lønspolitikk". Dei som tente minst skulle få tillegg, og då måtte ikkje vi krevja noko. Noko stort tull. Dei låglønte har ikkje fått

meir. Det er berre vi som har gått ned. Ingen arbeidad har fått dei tilleggja vi ikkje har fått. Solidarisk lønspolitikk på den måt- en er solidarisk berre med arbeidsgjevarane.

SOSIALDEMOKRATIET SVIK

–Arbeidarane får hjelp til hus har eg høyr- t.
–Bedrifta har plikt til å skaffa bustader til ein viss del av arbeidarane. Det bind arb- eidarane til staden og til arbeidsplassen og, det.
–Det er ikkje store ytinga heller. Nett så pass at det stimulerer dei som er i ein for- tvilla situasjon.
–Sjølv bur eg rett her oppe, i ein villa eg bygde i lag med bror min. Vi bygde på fri- tida. Bedrifta lånte oss 3000 for kvarthus- være, og det skulle betalst tilbake. Huset kosta oss 75000. Verdien då det var ferdig var 130000, så når eg bur godt er det res- ultatet av eige arbeid og ikkje av bedrifta.
–Er røyken til mykje mein?
–Det er denne tronge fjorden og dei høge fjella, så røyken er ei plage. Verst ute i Tyssedal, der dei har Nitriden og alumini- umsproduksjonen. Men like ovafor her har vi Hardangervidda. Med dette tronge holet og med dei tre bedriftene ville det vera svært bra med ei ordning så folk kunne koma seg lett til fjells. Det er planlagt ein taubane opp til høg fjellet, og den ville ha lønt seg. I staden blir det berre nokre busi- nessgreier på Seljestad, for turistar og ut- lendingar, og det vil på toppen av alt setja drikkevatnet i fare.
–Sosialdemokratiet er slik, det sviktar i alle ting.

LØNSKAMPEN VERT UNDERTRYKT

Finn Handegård er ferdig for dagen. Vi er heime hos han, pratar organisasjon og po- litikk. –Du fekk vel vita det du skulle av Læg Reid og Mørk? meiner han. Men så kjem vi inn på lønsoppgjeret.
–Ja, det var litt av ei historie. Strippar- gjengen hadde retteleg god løn i si tid. Løna i 1953 ville svare til 40000 f dag. Seinare har det gått jamt nedover, så vi har gått frå det beste for industriarbeidarar den gongen til det gjennomsnittlege idag. Vi fann då ut at vi tente for dårleg, ikkje minst ut frå ar- beidstider og arbeidstilhøve, så gruppa kravde revisjon. Meir arbeid var det ikkje aktuelt å ta. Eit generelt tillegg på akkord- satsane var kravet.
Direktøren kom med motframlegg: Vi skulle ta 18 kar og 12000 ampere straum. Då det kom meir straum på grunn av Tyssø 2 som var ferdig, var det blitt 16 kar. Men så, med ei grense på 17000 ampere blei det til at vi skulle få det tillegget vi kravde. Etter at formanne hadde gått med på 16500, blei det brot i tingingane.
Og så kom det aksjon. Vi gjekk over til å ta berre 10 kar. Resten blei ståande til neste dag. Sinkplatene blei dobbelt tjukke. Noko blei ståande to dagar, så det blei redobling, og etter 5 dagar var det rett før heile be- drifta stogga. Det kom trugsmål om perm- ittering, og dagen etter var det blitt eit krav. Direktøren, som var på reis, visst nok til Amerika, kom heim med fly. Det blei nye tingingar og gruppemøte. Ved eit hende var William Thoresen frå forbundet, Norsk Kjemisk, i Odda på den tida, og han sa det var opplagt vi måtte ta opp att arbeidet. Ikkje alle arbeidarane var klare over kor farleg det var og at vi no måt- te visa styrke, så kunne vi oppnå det vi

FORTS. NESTE SIDE

Emaljeverket under amerikansk kapital

FARE FOR NEDLEGGING

Torsdag 6. februar i år gikk 450 arbeidere og funksjonærer ved Emaljeverkets anlegg i Lørenveien (i Oslo) og i Lørenskog til en to timer lang sit-down-streik. Oppslutningen om streiken var 100%. Streiken hadde en politisk karakter og var rettet mot at bedriftsledelsen ville selge Emaljeverket A/S til det amerikanske selskapet Standard Telefon og Kabelfabrikk A/S, Oslo. Aksjonens hovedformål var i følge arbeidernes tillitsmenn på bedriften å få frem i lyset det uheldige i at stadig flere norske bedrifter går over i utenlandsk eie. Denne aksjonen er selvsagt en god ting. Streik som kampmiddel på den politiske arena er atter i bruk etter lengre tids dvale. Borten måtte rykke ut og uttale seg samme kveld, mens industriminister Rostoft lot seg intervju av Morgenbladet 10. februar: "Morgenbladet vet at jeg ikke er redd for utenlandsk kapital... Men dette er en vanskelig sak."

Emaljeverket ble stiftet i 1934 og hadde pr. 1. januar 1967 en aksjekapital på 8 millioner kr. fordelt på 8.000 aksjer. Selskapet produserer vaskemaskiner og kjøleskap, badekar, rustfrie oppvaskkummer og benkeslag, termobeker, utslagsvasker, vannvarmere og kjøkkenseksjoner. Emaljeverket eier eller kontrollerer samtlige aksjer i Aanonsen Fabrikker A/S og i A/S Enebakk industri, samt i Skiensbedriften Thermolux. Direktør J. Hoem ved Emaljeverket uttalte fredag 7. februar til Arbeiderbladet at bakgrunnen for de planlagte transaksjoner var de stadig sterkere konkurransen fra utlandet hva angår kjøleskap og vaskemaskiner, og at hovedmotivet fra bedriftsledelsens side var å trygge arbeidsplassene ved bedriften. Hoem glemte selvfølgelig å nevne at nettopp noen av de utenlandske selskapene som konkurrerer med Emaljeverket om det norske marked kontrolleres av de samme amerikanske kapitaleiere som kontrollerer Standard. Arbeiderne ved Emaljeverket har ingen garanti for at hvis bedriften

går over i Standars eie, så kan den bli nedlagt om et par år for ikke å konkurrere med de utenlandske selskaper som forsøker seg stadig sterkere på det norske marked. Standard driver forøvrig selv med produksjon av kjøleskap og vaskemaskiner, og er således en av Emaljeverkets konkurrenter på det norske marked.

Tirsdag 18. februar kunne VG fortelle at de samlede utenlandske aksjeinteresser i Norge i 1966 steg med 97 mill. kr. og kom opp i 954 mill. kr. I virkeligheten er imidlertid den utenlandske kapitalinnflytelsen mye større enn aksjenes pålydende verdi: Mens den pålydende verdi av de utenlandske eide aksjene i 1962 var 723 mill. kr., så var markedsverdien av disse aksjene 1.458 mill. kr. I tillegg til aksjeinnflytelsen

kommer utenlandsk innflytelse gjennom patentrettigheter, lisenser, mer eller mindre hemmelige kartellavtaler, råvarekontroll, leveranseavtaler m.v. De siste formene for innflytelse kan innen mange bransjer være vel så viktig som aksjeinnflytelse. Det må også nevnes at utenlandske kapitaleiere har skaffet seg innflytelse ved at staten og mange kommuner har tatt opp lån i utlandet. Den utenlandske kapitalen har ikke kommet til Norge av seg selv. I nesten hele etterkrigstida har det vært bevisst politikk fra regjeringens side, i de viktigste periodene ledet av sosialdemokratiet, å trekke utenlandsk kapital til Norge. (Kfr. den nylig avdøde Trygve Lies reiser til utlandet som kapital-ambassadør i begynnelsen av 60-årene.) En slik

FORTS. FRA SIDE 1

Endel av disse åpenbare fakta om regjeringas forslag har blitt slått fast i artikler og uttalelser fra en rekke sosialdemokrater, det være seg innen AP eller SF, og de krever bedre kompensasjon og et rettferdig skattesystem. Men siden de ser på det som et uheldig utforma forslag med politisk "slag-side" mot arbeidsfolks interesser, som et enkeltstående tilfelle, blir deres kritikk mye av et slag i løse lufta.

Regjeringas forslag er ingen tilfældighet, men tilsvarer kapitaleiernes behov for profitt i et kapitalistisk samfunn på det utviklingsstrinn vi har i Norge i dag.

Det kapitalistiske samfunnet er inne i ei begynnende krise, økninga i arbeidsløshet, økt belastning på arbeiderne ved rasjonalisering og nye lønssystemer, den stadige folkekonsentrasjon i pressområder med tilhørende boligmangel og den nærmest konstante krisa i fiskerinæringa, er alle eksempel som taler sitt tydelige språk.

Det er kapitaleiernes behov for profitt som ligger til grunn for deres investeringspolitikk i de typiske pressområder eller "vekstsentra". Denne folkekonsentrasjon skjer ikke fordi folk i utkantsstrøka har noe brennende ønske om å flytte til byen slik borgerskap og sosialdemokrater hevder, men fordi næringsgrunnlaget i utkanten rives bort og folk derfor tvinges inn i pressområder og vekstsentra.

Dette er bevisst politikk fra staten og den herskende klasse for å etterkomme kapitaleiernes behov for billig og lett manipulerbar arbeidskraft slik at de sikrer avkastninga på sine investeringer.

Men denne politikken resulterer samtidig i økte problemer som må søkes utbedret over statens budsjett, det gjelder den økte etterpørsel etter boliger, etter grunninvesteringer som vann og kloakk, og økte sosiale problemer, det som omtales som stigende "offentlig nød".

Regjeringas forslag går derfor ut på å øke skatten for lønnsinntagere og andre vanlige arbeidsfolk, ei økning som er nødvendig for å bedre de verste problem som kapitaleierne har skapt ved sin investeringspolitikk.

At man i overgangperioden ikke går inn for å øke det offentlige inntekter, men heller senke dem litt, må sees i sammenheng med den motstand ei slik omlegging ellers ville resultere i.

I første omgang nøyer man seg med å la arbeiderne betale for de skattelettelser de høyeste inntektene og kapitaleierne får, men man spørger for å vedta et system som gir muligheter til senere å belaste det arbeidende folk i enda sterkere grad. Siden den "offentlige nød" øker vil ei forhøyning av satsene nødvendigvis komme om ikke altfor lenge, og i Sandbergkomiteens innstilling s. 233 står følgende: "Fordelene ved systemet, sett fra et fiskalt synspunkt (dvs. skattesynspunkt), kan sammenfattes i at det antas å være relativt velegnet til å innkassere store avgiftspoenger, både gjennom satsforhøyelse og utvidelse av avgiftsplikten." Ved siden av de tidligere omtalte skattelettelser for de høyeste lønte, går komiteen inn for betydlige skattelettelser for kapital-eierne. Inntektsskatten på selskaper skal senkes, og formueskatt på selskaper vil

helt falle bort. Videre senker man investeringsavgiften fra idag 13,64% til 11%, i den hensikt å senere helt å ta den bort. En av "fordelene" ved "merverdiavgiften" er etter Sandbergkomiteens syn nettopp det at den fritar kapitaleierne for skatt på investeringsvarer. I innstillingens s. 44 heter det: "Et karakteristisk trekk ved det fullstendige merverdisystem, er at det først og fremst er et avgiftssystem til beskatning av konsumet. De næringsdrivende vil gjennom fradragsretten kunne fri seg fra avgiftsplikt på investeringsvarer og andre innsatsfaktorer." At man likevel går inn for å opprettholde investeringsavgift inntil videre, er bare et nytt trekk for å lette gjennomføringa av det nye systemet for å få folk til å sluke det ut fra en samlet vurdering av virkningene som det heter hos DNA. I regjeringas forslag s. 49: "Departementet forutsetter som nevnt at den midlertidige særavgift for investeringsvarer m.m. fastsettes til 11%." (Min utheving).

MOMSEN

Dette innebærer i realiteten at etterhvert som særavgiften på investeringsvarer settes ned ytterligere, vil belastninga på lønnsinntagere øke ved at satsene på forbruksvarer settes opp. Regjeringa går også inn for at med innføringa av "merverdisystemet" utvides antallet avgiftspliktige med 130.000 bønder og 20.000 fiskere. Det betyr at arbeidspresset på disse gruppene øker siden de må føre regnskap over hele sitt forbruk og salg. Ett nytt effektivt forsøk fra statens side for å undergrave næringsgrunnlaget til disse gruppene og tvinge dem inn i pressområder og vekstsentra som billig arbeidskraft for kapitaleierne. De politiske årsaker til omlegginga av skattesystemet forsøker borgerskapet å dekke over ved å snakke om at det nye systemet er teknisk bedre. De tekniske fordeler skal være bedre kontroll for å hindre skatteunndrag, og en enklere administrasjon. Undersøkelse foretatt i Belgia viste at unndragsprosenten økte fra 5% til 12% etter ei omlegging til "moms". Argumentet med lettere administrasjon tilbakeviser Sandbergkomiteens innstilling sjøl på s. 233: "Ulempene ved systemet kan sammenfattes i at det vil komme til å omfatte et stort antall næringsdrivende som avgiftsopphøvere. Av den grunn vil det kreve en større administrasjon enn sisteledssystemet." Nå argument om teknisk overlegenhet ikke holder, sier det seg sjøl at krav om bedre kompensasjon vil bli et skrik i ørkenen, siden årsaken til forslaget ikke er teknisk, men politisk ut fra kapitaleiernes behov for å øke utbyttinga av det arbeidende folk og sikre sin egen profitt. Å godta systemet uten å avvise det på prinsipielt grunnlag, som sosialdemokratene bare man får kompensasjon, betyr at man krever av den herskende klasse at den unnlatte å utnytte

FORTS. FRA SIDE 7

Eks: Vi sier at grunnlønna er kr. 7,- pr. time. Hjelpearbeid lønnes etter 3. lønnsklasse: 25 øre ganger 3erlik 75 øre. Hjelpearbeiderens timelønn er kr. 7,75. For fagarbeiderere vil lønna bli på kr. 7,- + (25 øre ganger 6) + fagtillegg, omkring kr. 8,70 pr. time. Den nye samarbeidsavtalen ga oss ei krone i tillegg, men åpna mulighetene for bedriften til, i langt større grad enn før, å omplasere arbeidstokken, uten at foreninga protesterte. Jeg skal ikke her forsøke å si noen måte å forsvare prinsipielt den til dels privilegerte stilling fagfolk har hatt i arbeidslivet, men jeg tror det er riktig å slå fast at faget formange har vært følt som og sikkert også vært, en garanti mot overgrep, omflyttinger osv. fra kapitalistenes side. Samhørigheten med fagområdene, fagstoltheten, er ennå sterk i arbeiderbevegelsen. Jeg skal nå ta for meg et eksempel fra min avdeling som viser hva som har skjedd og skjer på Herøya, og hvor stor sikkerhet vi har betalt for å få denne lovpriste krona utbetalt. Firma Habberstad rasjonaliserte avdelinga. 2 fagarbeidere var overflødige og måtte overføres til annet arbeid innen mai-69. Den ene skulle overføres så fort som mulig, den andre våren - 69. Det var ikke ledig arbeid på laboratoriet, og fagarbeideren

de fordeler forslaga gir inntil gjennomføringa er et faktum. Samtidig gir man den herskende klasse frie hender til å øke belastningen på arbeidsfolk senere. En slik politikk tjener ikke arbeidsfolks interesser, men styrker monopolkapitalens grep over folket. Kapitaleierne forsøker, særlig når tekniske argument viser sin utilstrekkelighet, å framstille sine interesser for å akkumulere (hope opp) kapital og sikre investeringer som hele folkets interesser. De påstår at disse krav fra de næringsdrivende er i alles interesse og skal bidra til å sikre arbeidsplassene. Virkningene av denne "fellesinteresse" kjenner arbeideren på kroppen når han ser at det overskudd han har skapt ved sitt arbeid, det investerer kapitaleieren i oppkjøp av bolighus som omdannes til kontor palass slik at presset på boligmarkedet stiger. Eller han ser det i investeringer i nye maskiner som skal overflødiggjøre han og sette han på porten. Akkumuleringa (oppoppinga) av egen kapital i næringslivet har steget, men i stedetfor å trykke arbeidsplassene har arbeidsledigheten økt. Det er bevisst politikk for å sikre kapitaleiernes profitt som ligger bak forslaget til et nytt skattesystem. Henstillinga om "rettferdighet" og kompensasjon er derfor ubrukbare. Det eneste som kan hindre økt utbytting av det arbeidende folk, er at lønnsinntagere, studenter, trygdede, fiskere og bønder, som alle har felles interesse av å bekjempe det nye skattesystemet samordner sin kamp, en kamp som retter seg mot monopolkapitalen og nådeløst avslører dens lakeier.

politikk krever selvfølgelig politiske og økonomiske konsesjoner til "næringslivet" i form av å tilgodese dets ønsker angående rentenivå, utbytteregulering, bedriftsbeskatning osv. Konsekvensen har blitt en skattemessig favorisering av utenlandske storkonserner som vil investere i Norge, noe som igjen har gått ut over konkurranseevnen til "rene" norske bedrifter innen eksportsektoren. (Istedet for å snakke om forhold som dette, skyver myndighete og kapitaleierne skylden for svekket konkurranseevne over på den vanlige lønsmottaker.)

Den refererte uttalelse fra Rostoft til Morgenbladet viser at han gjerne vil følge opp i Trygve Lies fotspor. Borten er mer forsiktig; han er betenkt over utviklingen. Imidlertid har industridepartementet tatt opp spørsmålet om utenlandsk kapital i Stortingsmelding nr. 39 for 1967-68: "Om visse strukturproblemer i norsk industri." Det store problemet for departementet er ikke at utenlandske konserner etablerer seg i Norge, men at norske bedrifter ikke i samme utstrekning etablerer seg i utlandet.

Norske kapitalister frykter heller ikke den utenlandske kapitalen noe mer enn departementet, heller mindre. Den norske kapitaleierklassen inngår gjerne samarbeid med utenlandske monopoler, hvis den selv kan tjene på det. Derfor ser vi også at denne klassens regjeringer gir konsesjon til at utenlandske monopolkapitalister får kjøpe opp norske foretak. Hva som vil skje med Emaljeverket er ennå ikke klart, men klart er det at en utenlandsk bedrift lettere vil kunne avvise arbeidernes rettmessige lønnskrav under truselen om å legge ned bedriften. Og norske og utenlandske kapitaleiere forener seg gjerne mot arbeiderne i deres kamp. Aksjonen på Emaljeverket var et skritt i riktig retning. Den må følges opp med aksjoner også mot norske kapitaleiere. Kapitalen er internasjonal - kapitaleierne har intet fedreland.

ble overført til syretårna. Hans nye arbeid ble lønna i 3. lønnsklasse, og han tapte derfor 3 lønnsklasser / fagtillegget (21 øre), tilsammen 96 øre. Han hadde 4 øre igjen av krona han hadde fått for å godta avtalen, samtidig som han hadde mista et arbeid han likte, og som han hadde brukt 4 av sine beste år på å lære seg. (Jeg vil nevne i parentes at kort tid før dette hadde overflødig personell fra bedriftens kjøkken blitt overført til laboratoriet.) Dette er ikke noe type-eksempler på hva som skjer på vår bedrift, i den forstand at detskjer i stor målestokk, men det skjer og illustrer godt hvilken farlig stilling foreninga har satt seg selv i. Her ser vi tydelig resultat av sosialdemokratens "ansvarlige" fagpolitikk. Med den makt bedriften nå har fått, kan de godt garantere at ingen skal få sparken på grunn av rasjonaliseringa. De kan bare overføre en mann fra kaia til magnesiumfabrikken, og kameraten slutter av seg sjøl. Dette representerer en endring i arbeidsforhold og arbeidsmiljø så store at folk som ikke har arbeidet i kjemisk industri vanskelig kan forestille seg det. Men vi fikk også UMS-systemet innført ved at vi godtok avtalen, dvs. i de avdelingene hvor det var praktisk mulig å gjennomføre det. Verkstedne, fabrikkreperatørene, alle som arbeidet i vedlikeholdsavdelingene fikk besøk av tidsstudiefunksjonærer, og kampen om minuttene og sekundene begynte. Alle tenkelige arbeidoperasjoner bli tidsatt, og når man så la disse tidene sammen, fikk en den "normaltid" som arbeidet skulle utføres på. Dersom arbeideren er flink, forserer arbeidstempoet osv., vil han (dersom tidene er korrekte, hvilket ikke alltid er tilfelle) kunne, på et vanlig 8-timers skift, utføre arbeid som f.eks. er tidsatt til 10 timer, og dette skulle bety en økning i inntektene. Motsatt: Dersom han ikke får arbeidet ferdig på den planlagte tid, vil dette bety reduksjon i inntekt. Det sier seg sjøl at et slikt system nødvendigvis vil føre til et sterkt press på de enkelte arbeidere. I de avdelingene hvor systemet ble gjennomført, fikk arbeiderne, i tillegg til krona, anledning til å opparbeide en bonus. Bonusens størrelse varierte med produktiviteten.

Men det vesentlige er at en registrerer et kollektivt produktivitet, ikke den enkelte arbeiders. Som regel vil et formannsområde danne ei slik gruppe, og det er helt klart at de kameratene, som av ulike grunner ikke greir å holde Stakhanov-tempo, vil da være en belastning for gruppas produktivitetskurve. De vil i det minste føle det slik.

Hele systemet er lagt opp for å splitte, skape utrivelig arbeidsmiljø, svekke det arbeidende folk i kampen mot kapitalmakta. Og fagforeninga har godtatt systemet fordi det er moderne å være konstruktiv, nødvendig av hensyn til samarbeidet i de "demokratiske" fora vi har fått, fordi vi er "medarbeider" i et firma som har strukturproblemer, og fordi en ikke eier perspektiver utover det kapitalistiske system.

Det er mange kamerater på Herøya som sier: Vi har fagforeninga bak oss, kamerater. - Langt, langt bak oss.